

Trzęsienia Ziemi i dryfujące kontynenty

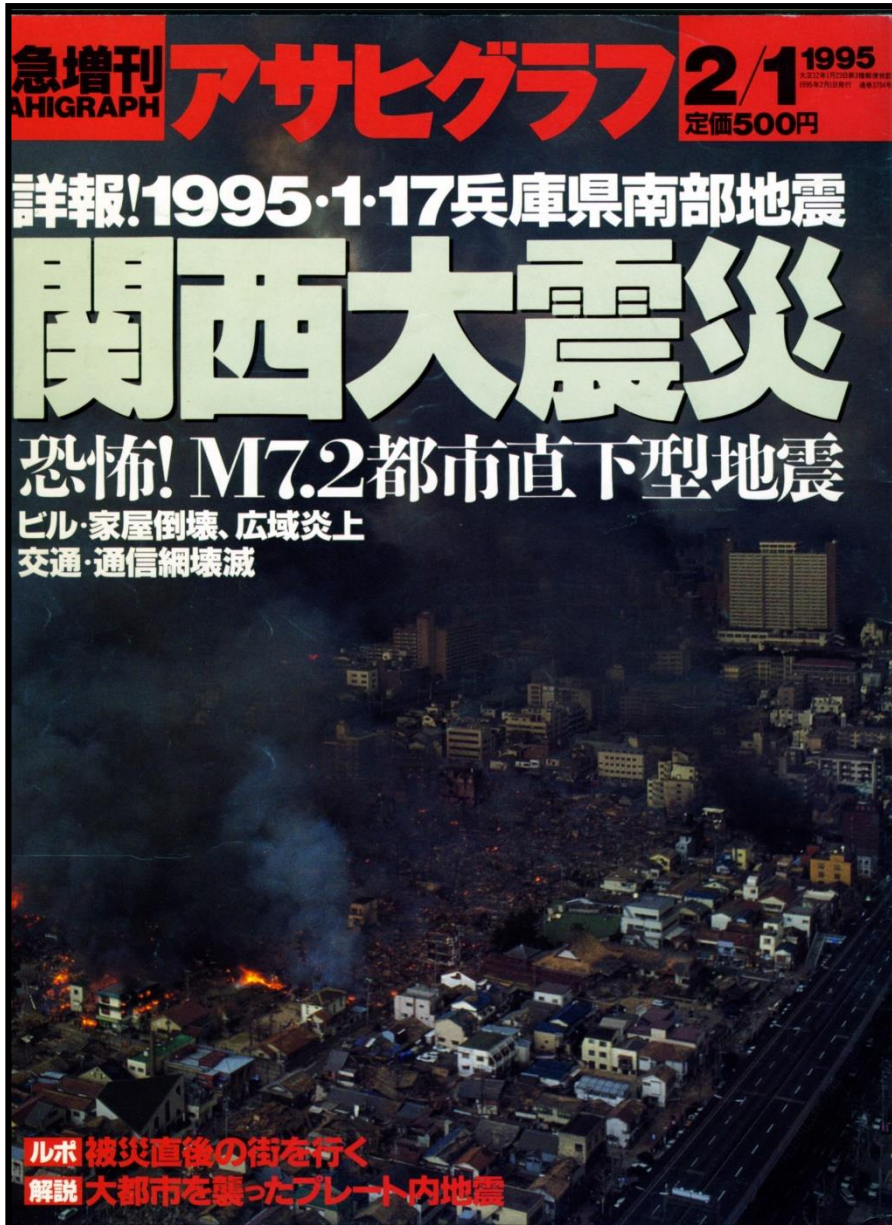

Marek Grad
Instytut Geofizyki
Wydział Fizyki
Uniwersytet Warszawski

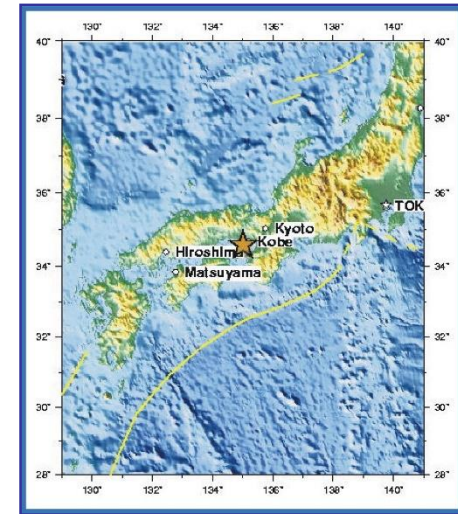
ZAPYTAJ FIZYKA
18.06.2015

- **Wielkie trzęsienia ziemi i katastrofy sejsmiczne**
- **Sejsmiczność Ziemi i Polski**
- **Fale sejsmiczne i budowa wnętrza Ziemi**
- **Skorupa ziemska, płaszcz i jądro Ziemi**
- **Przemieszczające się kontynenty – teraz i w przeszłości**
- **Pole magnetyczne Ziemi**
- **Procesy we wnętrzu Ziemi, konwekcja, dryf kontynentów**
- **Przyszłość dryfujących kontynentów**

Wielkie trzęsienia ziemi i katastrofy sejsmiczne

Kobe, 1995

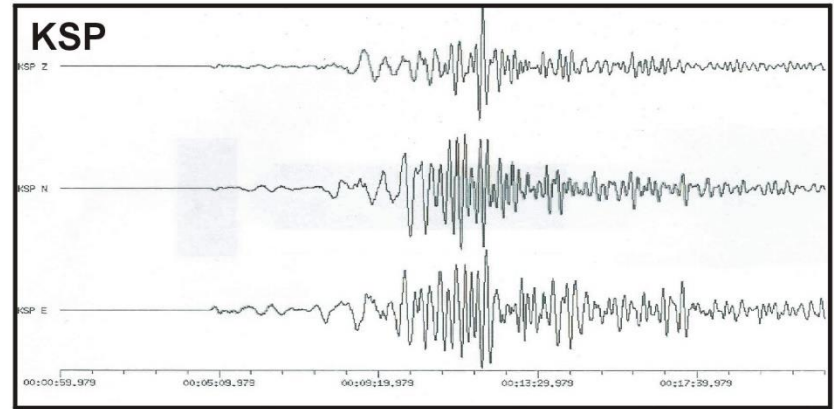
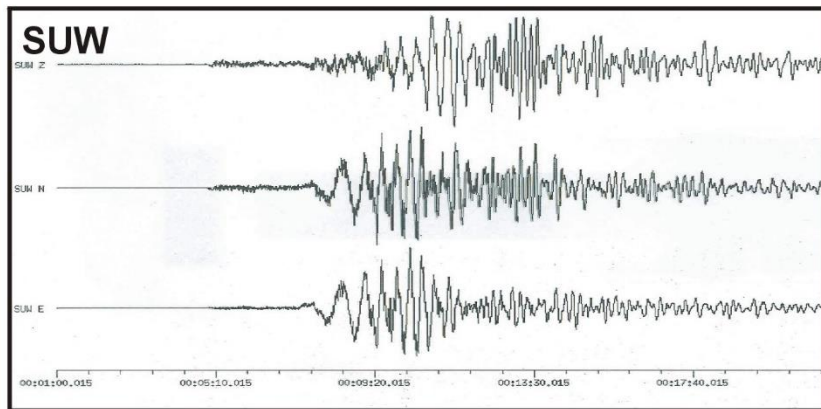
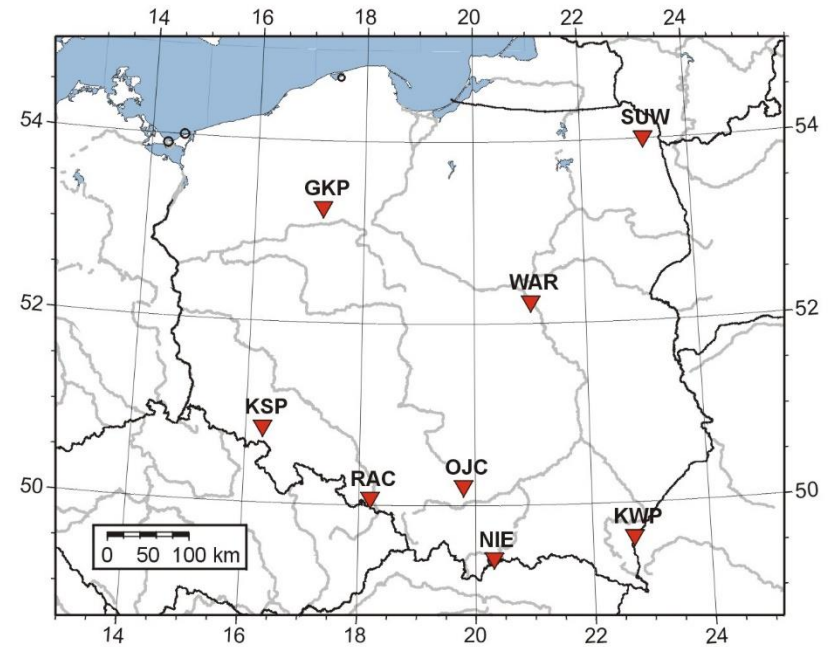
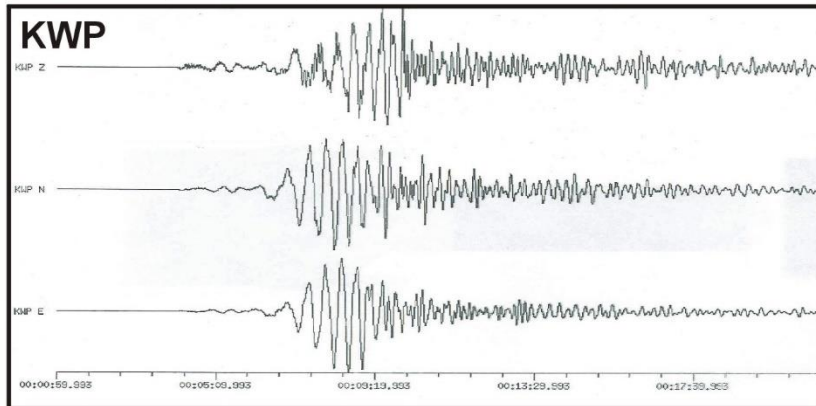
Meczet w Golcuk

(ok. 100 km na wschód od Istanbulu, 10 km od epicentrum)

Turcja, 17.08.1999

↓ P ↓ S

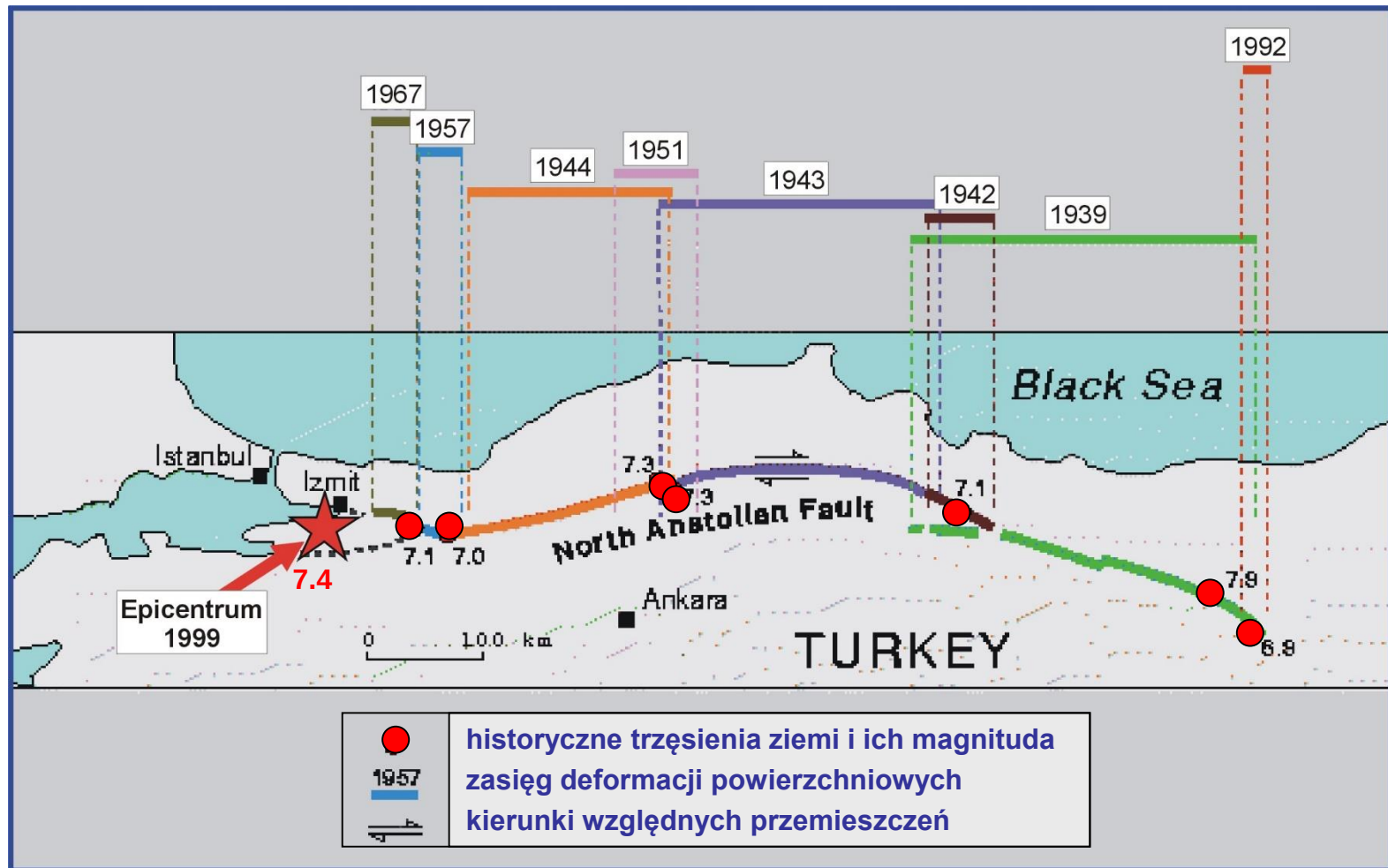

Istanbul, 10.05.1556. Kometa i trzęsienie ziemi

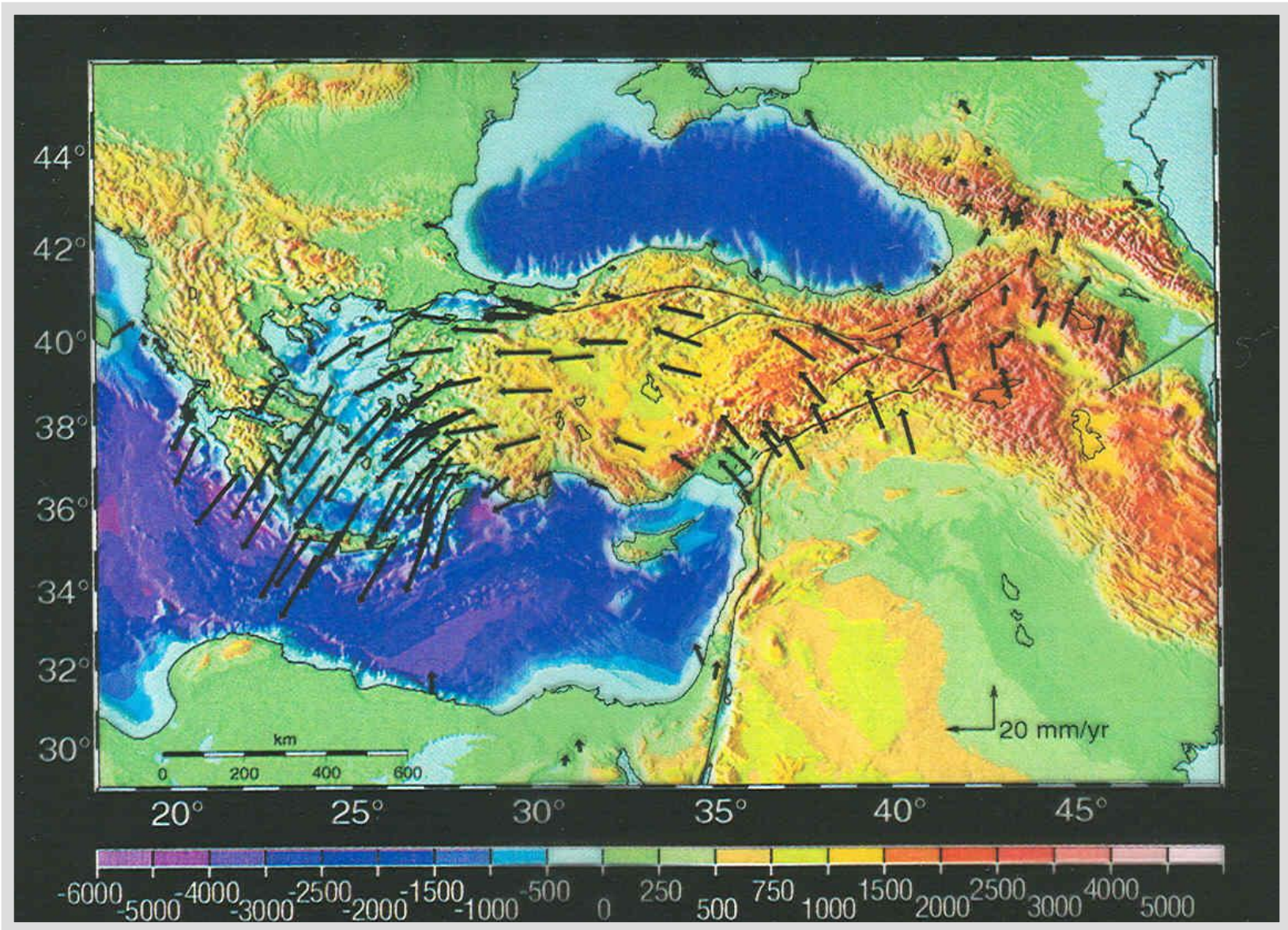

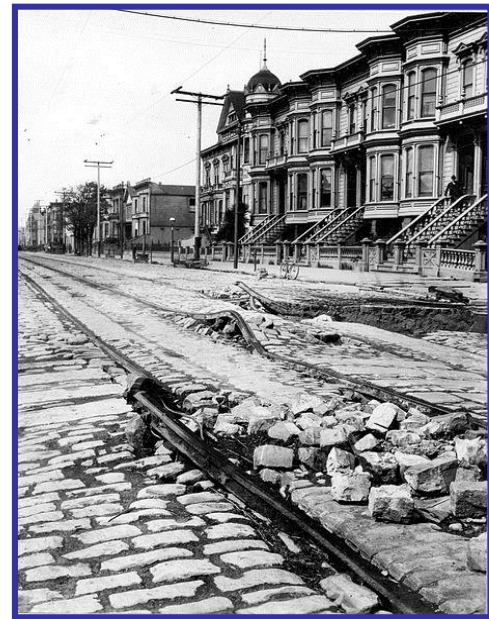
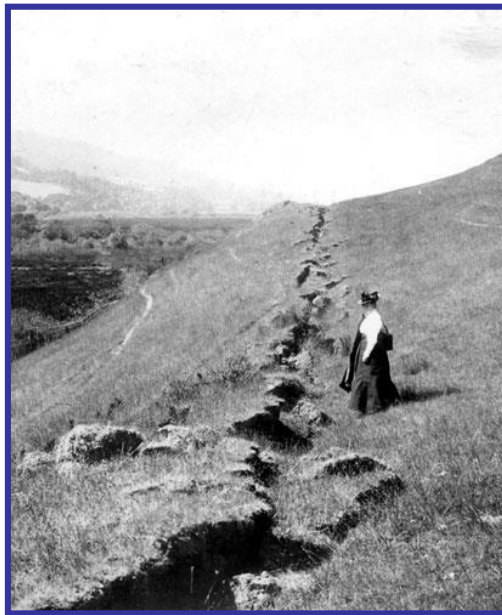
(drzeworyt z kolekcji Kozaka)

Izmit, Turcja, 1999 i historyczne trzęsienia ziemi

GPS – uskoki Północnej Anatolii, względne przemieszczenie

San Francisco, 1906 (M=8.2)

San Andreas

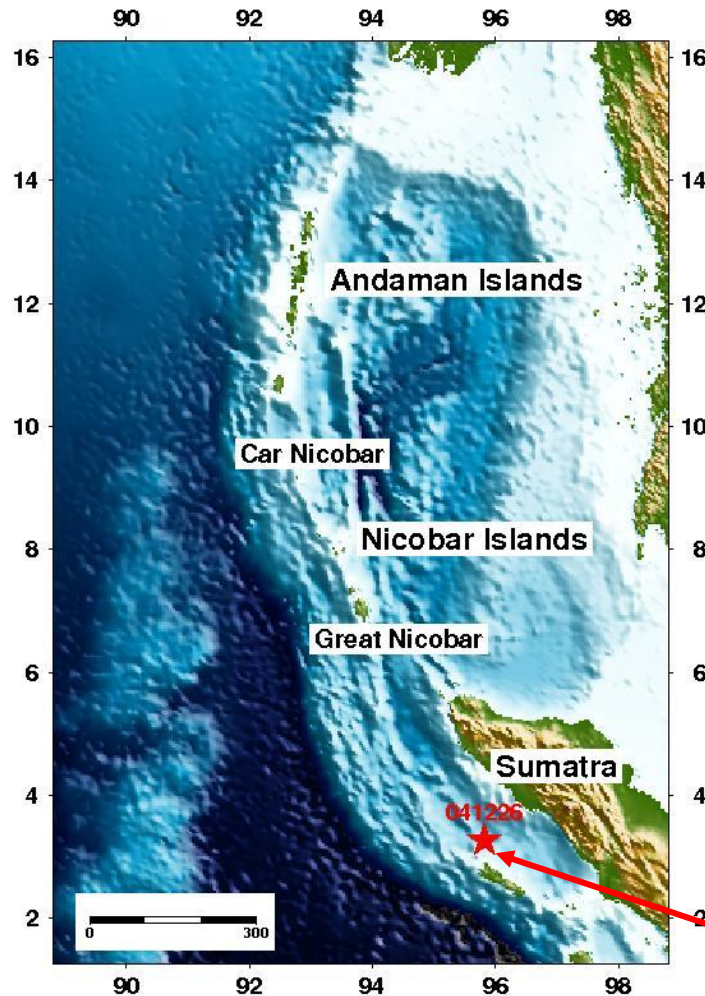
<http://kids.britannica.com/comptons/art-155883>

Porównanie uskoków Północnej Anatolii i San Andreas

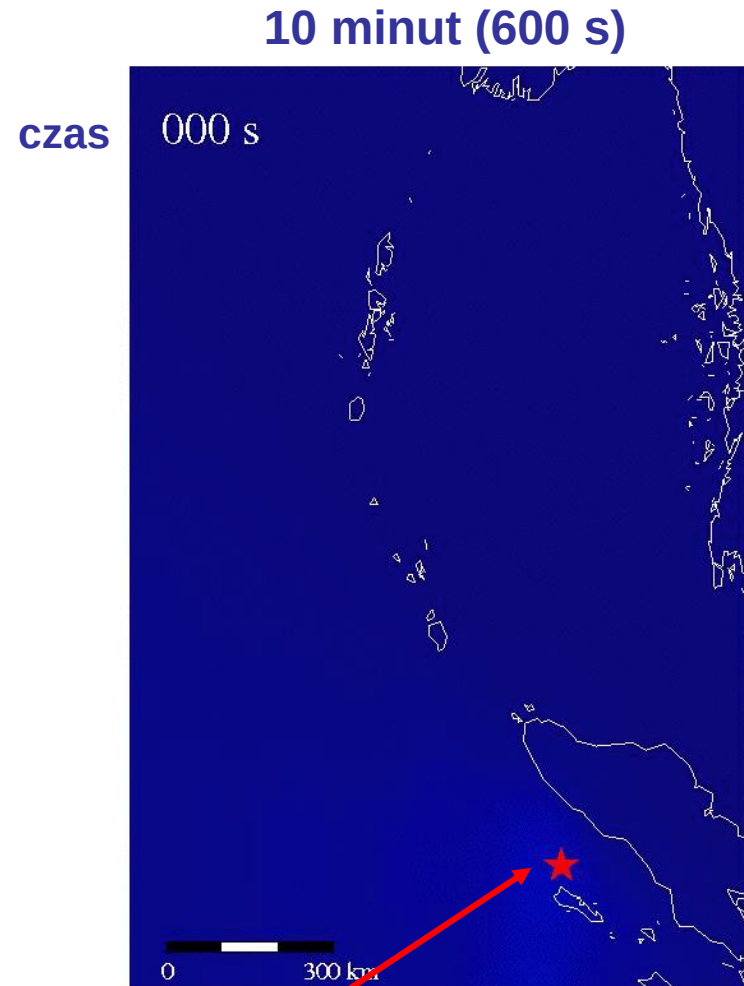

podobne przemieszczenie, wiek, długość i liniowość

Sumatra, 26.12.2004, wstrząs główny M=9.3

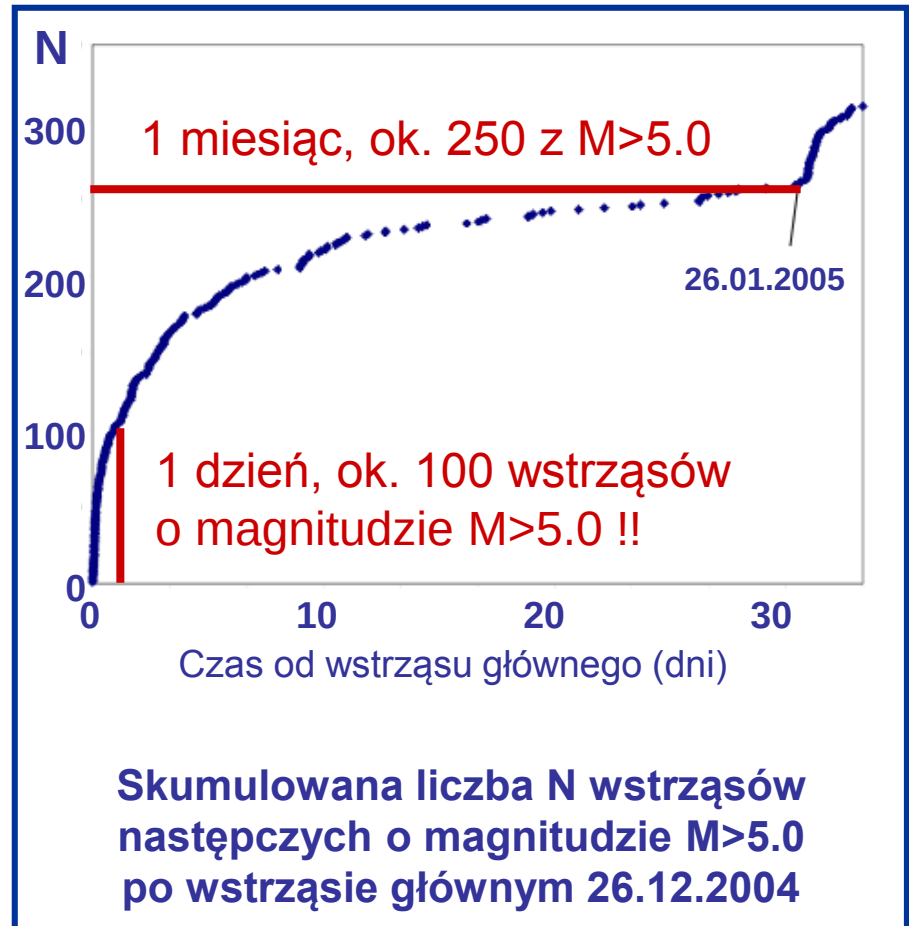
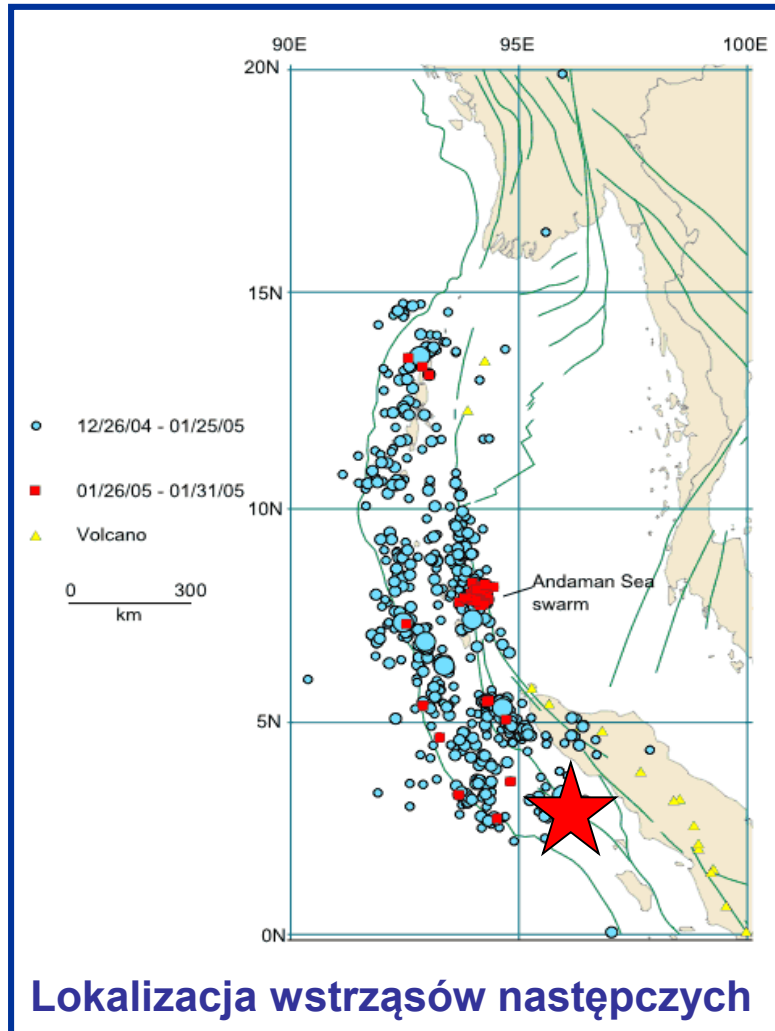

- uskok o długości ok. 1200 km
- głębokość ok. 10 km
- prędkość rozrywu ok. 2,5 km/s

★ epicentrum
początek trzęsienia

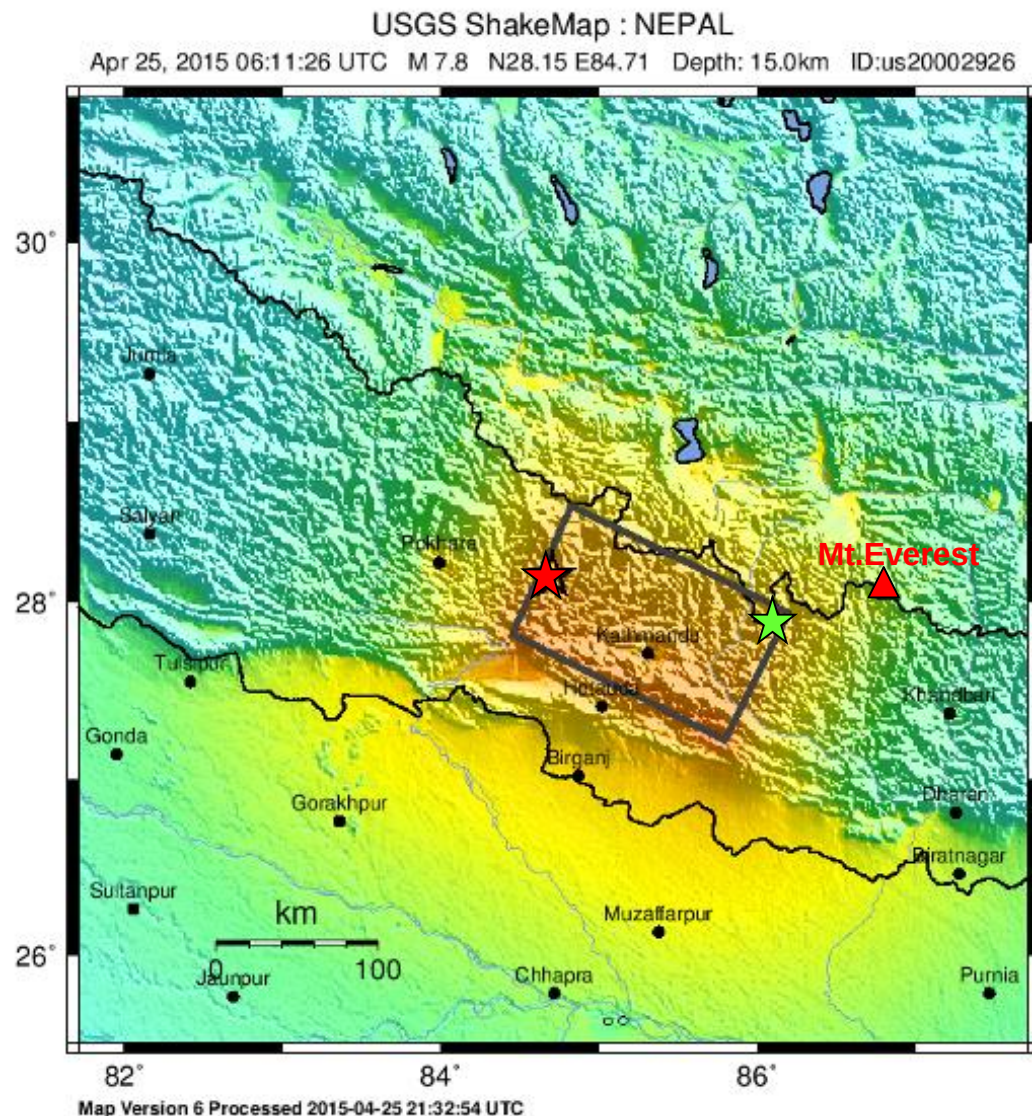
Sumatra, 26.12.2004 ★ i wstrząsy następne

★ Trzęsienie ziemi w Nepalu, M=7.9

25 kwietnia 2015, godz. 06:11:26 UTC
Region Lamjung, 77 km od Katmandu
28.147°N, 84.708°W, głębokość 15 km

12 maja 2015, magnituda M=7.3 ★

PERCEIVED SHAKING	Not felt	Weak	Light	Moderate	Strong	Very strong	Severe	Violent	Extreme
POTENTIAL DAMAGE	none	none	none	Very light	Light	Moderate	Mod./Heavy	Heavy	Very Heavy
PEAK ACC.(%g)	<0.05	0.3	2.8	6.2	12	22	40	75	>139
PEAK VEL (cm/s)	<0.02	0.1	1.4	4.7	9.6	20	41	86	>178
INSTRUMENTAL INTENSITY	I	II-III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X+

Scale based upon Worden et al. (2012)

Trzęsienie ziemi w Nepalu

Trzęsienie o magnitudzie 7.8, wystąpiło dnia 25 kwietnia 2015 w Nepalu, około 80 km od stolicy Katmandu. Było to najsilniejsze trzęsienie w tym kraju od 1934 roku, kiedy doszło do trzęsienia ziemi o magnitudzie $M=8.0$.

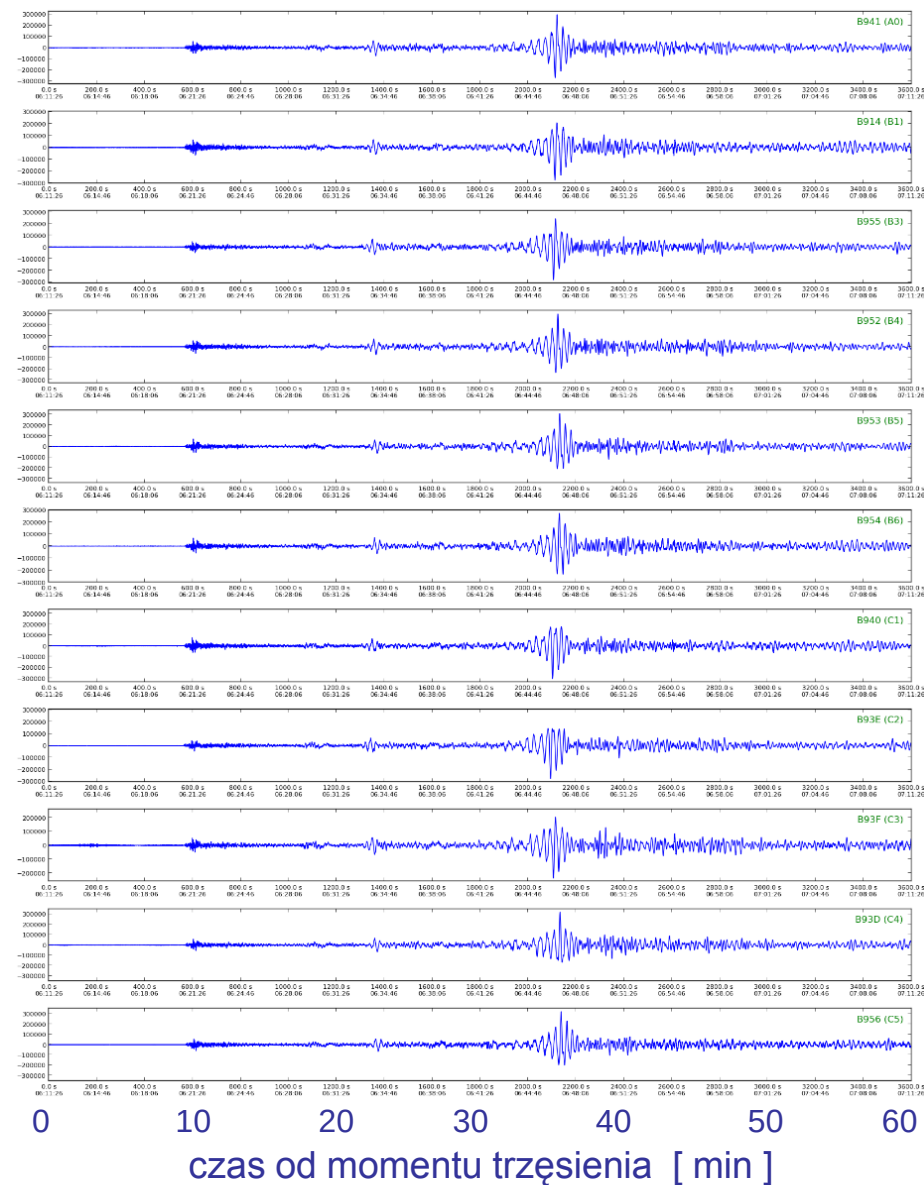
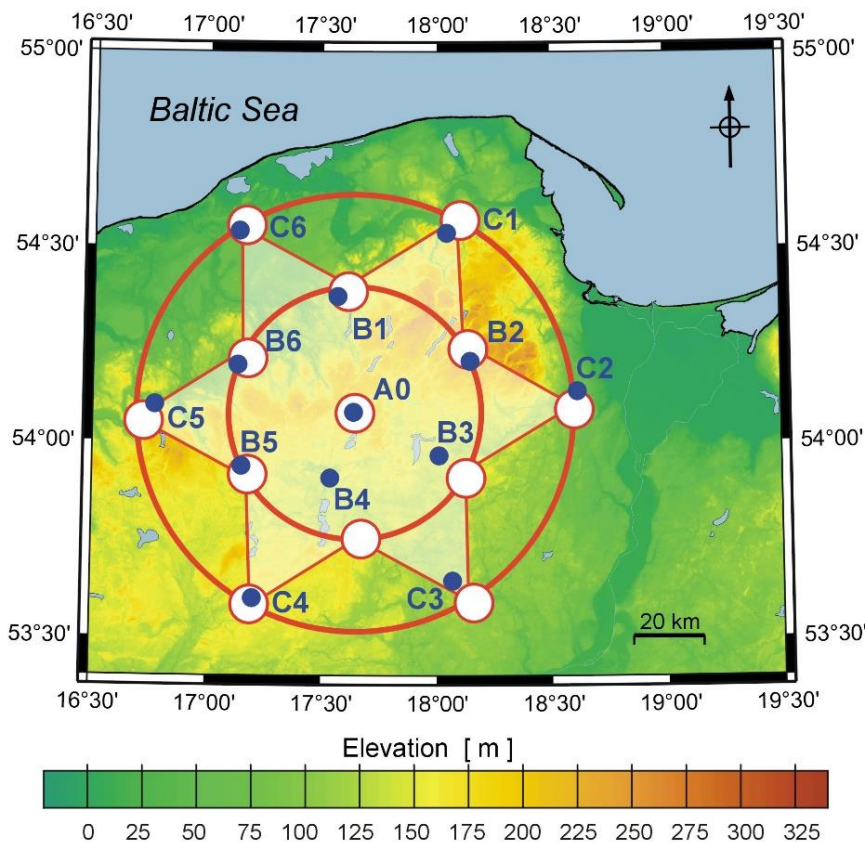
Trzęsienie ziemi z 25 kwietnia 2015 wystąpiło u podnóża Himalajów na uskoku odwróconym. Najsilniejszym instrumentalnie zarejestrowanym trzęsieniem ziemi w rejonie Himalajów było zjawisko z dnia 15 sierpnia 1950 roku o $M=8.6$, zlokalizowane w rejonie Assam we wschodnich Indiach.

Trzęsienie ziemi z 25 kwietnia 2015 zostało zarejestrowane przez stacje sejsmologiczne na całym świecie, w tym stacje należące do Polskiej Szerokopasmowej Sieci Sejsmologicznej (PLSN) oraz stacje w eksperymencie "13 BB star" na Pomorzu.

Rejestracje trzęsienia ziemi w Nepalu przez stacje w eksperymentie "13 BB star"

M=7.9, 25.04.2015

Trzęsienie ziemi w Nepalu, 25.04.2015. Zniszczenia w Katmandu.

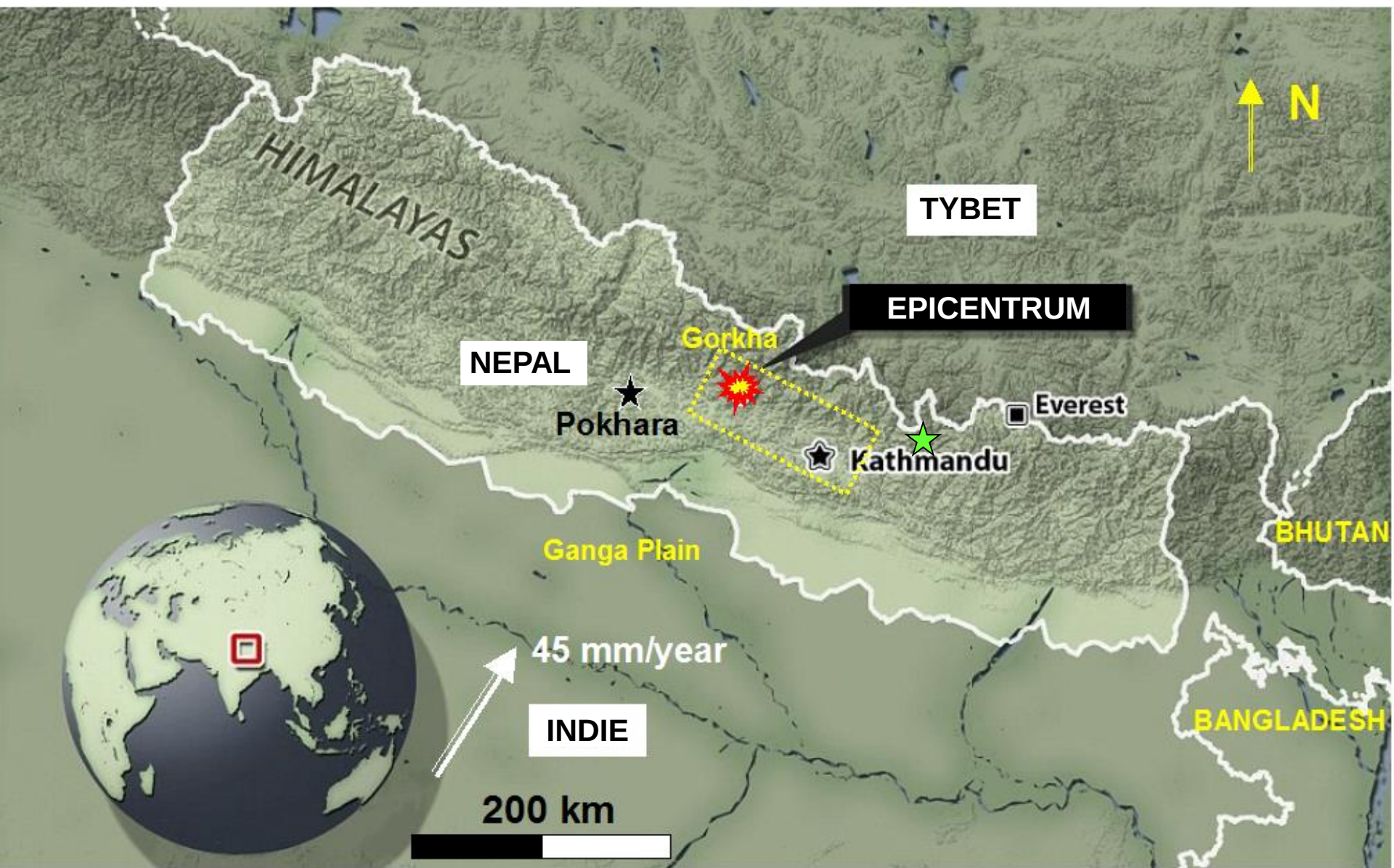
Trzęsienie ziemi w Nepalu, 25.04.2015 (przed i po).
Zniszczenia w Katmandu (Maju Deval Temple - Durbar Square).

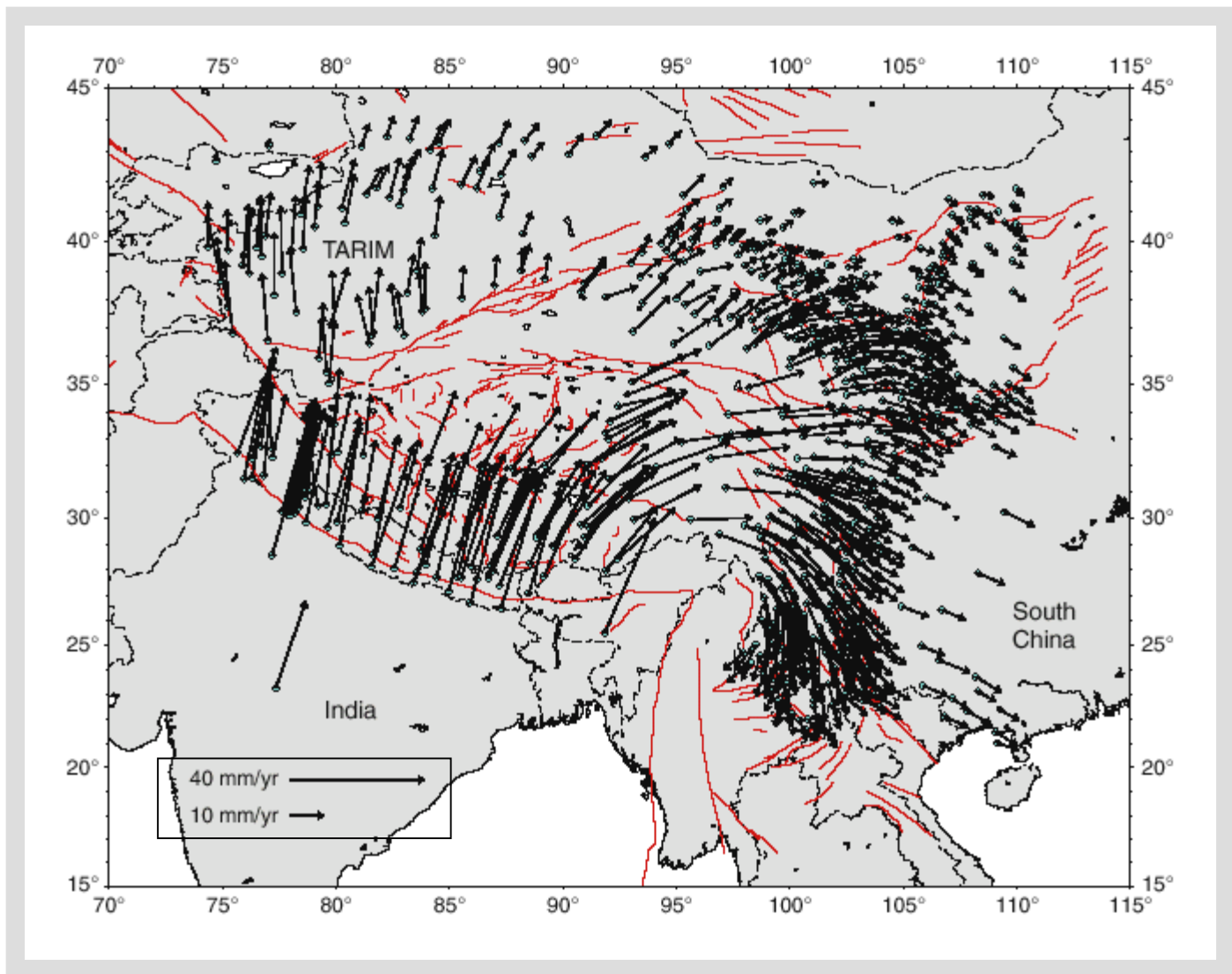
Trzęsienie ziemi w Nepalu, 25.04.2015 (przed i po).
Zniszczenia w Katmandu (Dharahara Tower).

Trzęsienie ziemi w Nepalu, 25.04.2015.
Budynki zniszczone w wyniku osuwiska i lawina pod Mt. Everestem.

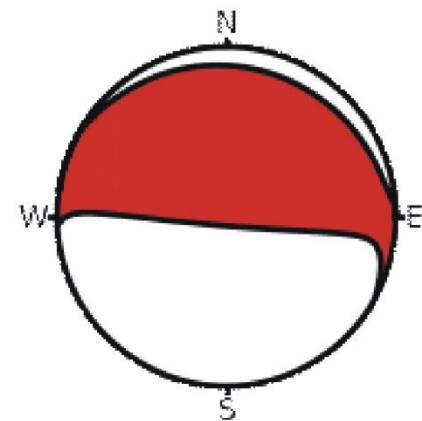
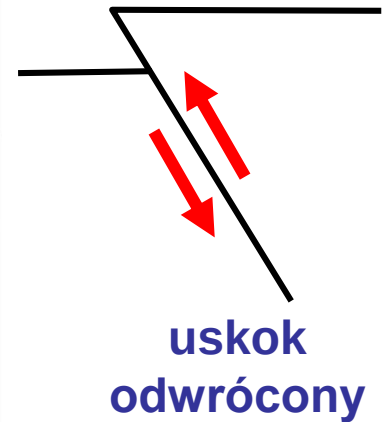
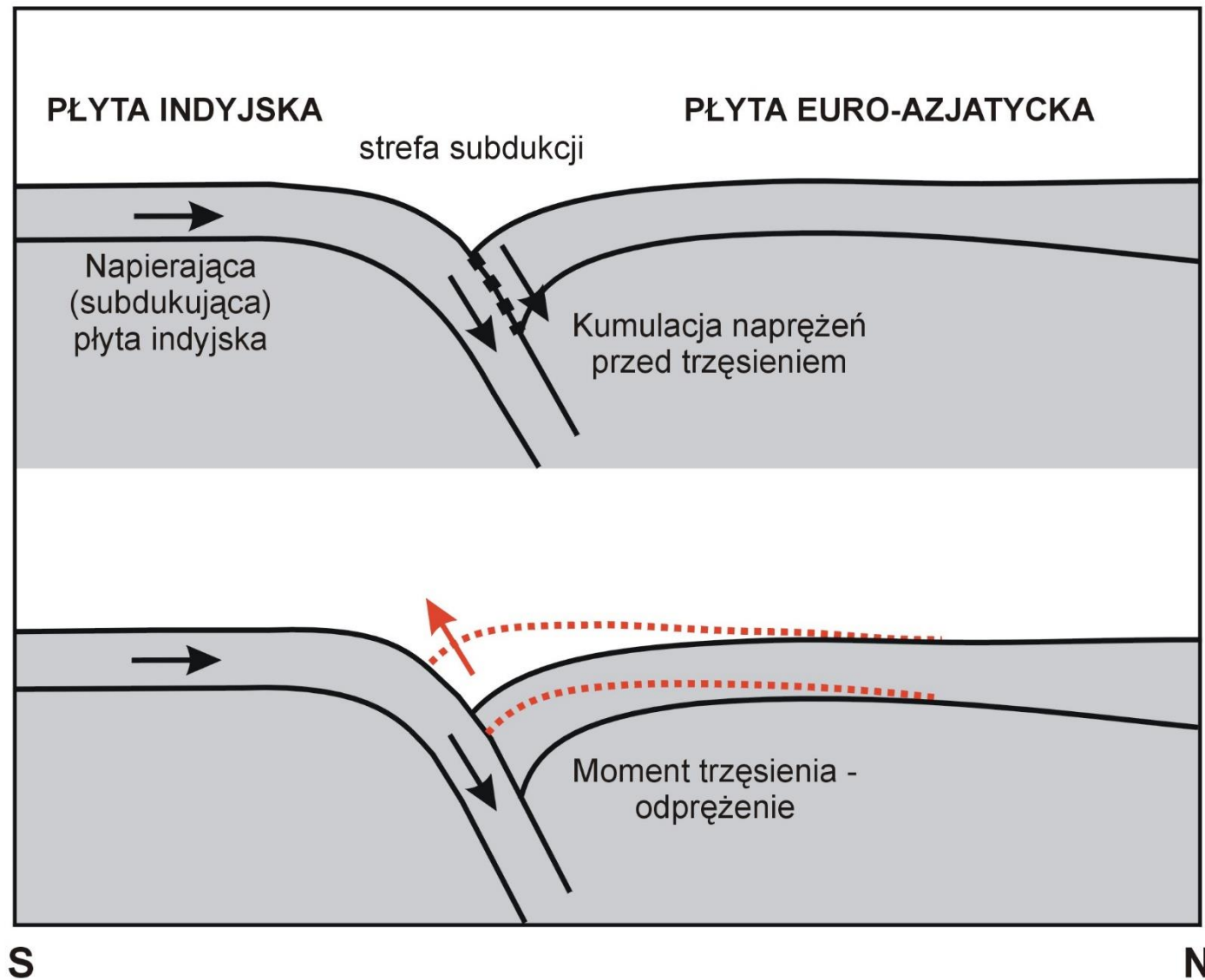

Trzęsienie ziemi w Nepalu, 25.04.2015 (★ lokalizacja epicentrum 12.05.2015).

Prędkości płyt w obszarze granicy Indie – Eurazja względem płyty euroazjatyckiej (wg *Gan i in.*, 2007) na podstawie pomiarów GPS.

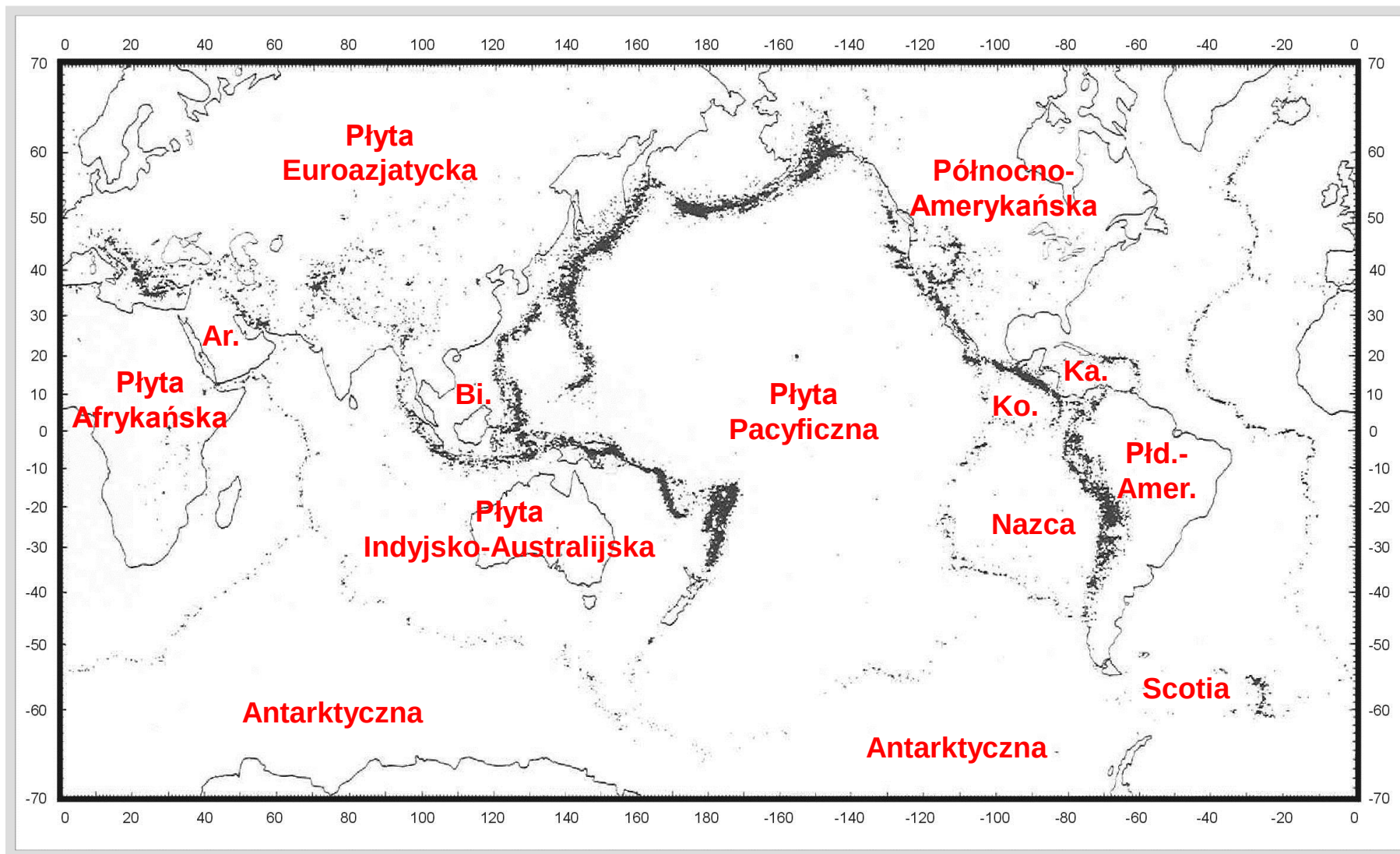
Mechanizm trzęsienia ziemi w Nepalu, 25.04.2015

... i jego wizualizacja

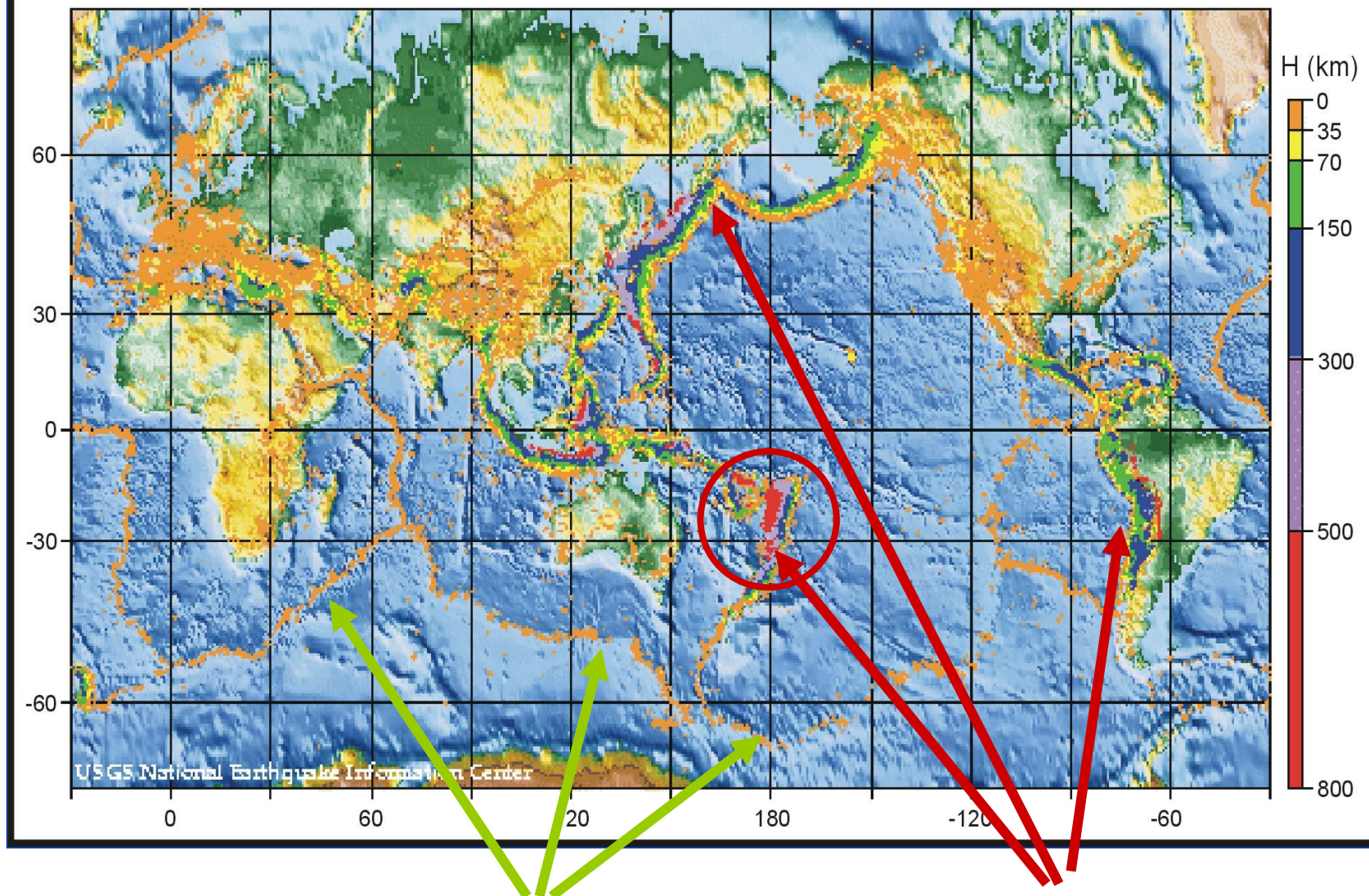
Sejsmiczność Ziemi i Polski

Sejsmiczność Ziemi

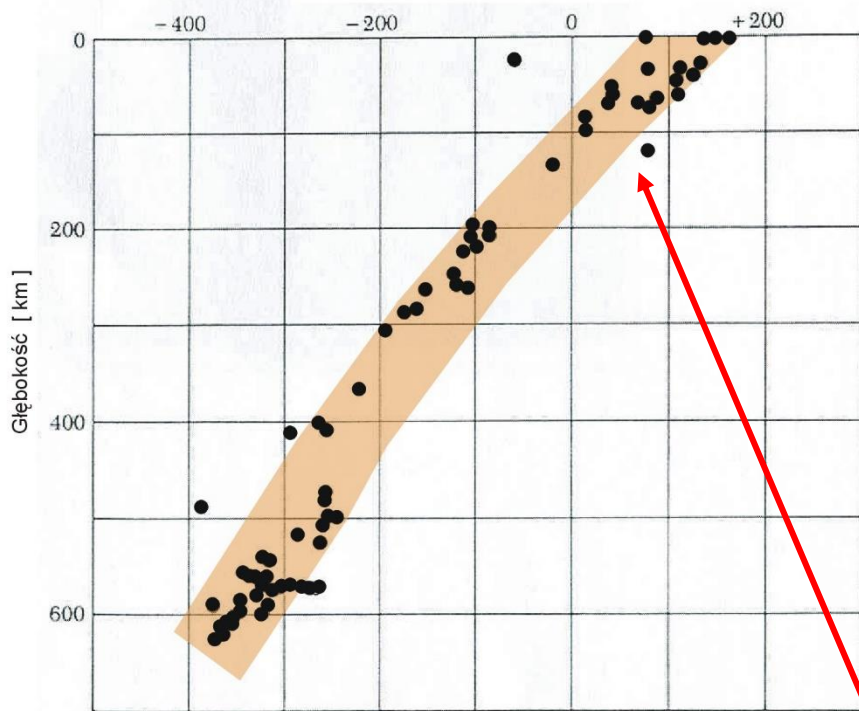
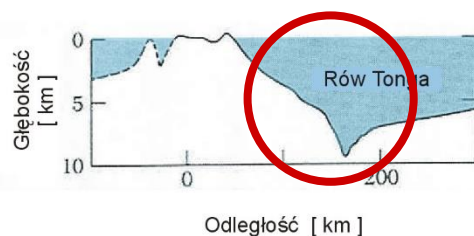
Epicentra ok. 29.000 trzęsień ziemi z lat 1961-1967

Sejsmiczność Ziemi (wg. USGS)

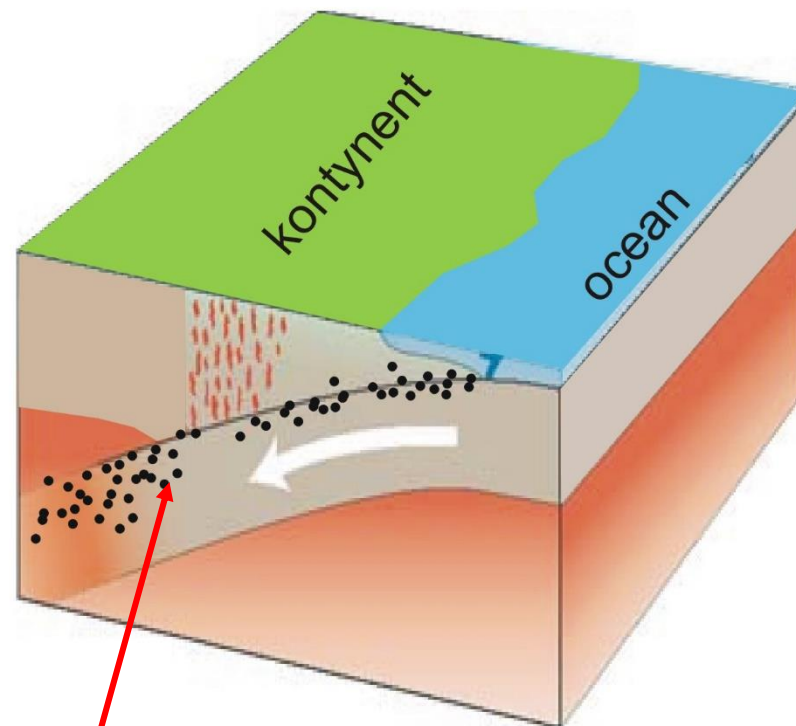
Płytke trzęsienia w grzbietach oceanicznych, głębokie w rowach

Subdukcja płyty oceanicznej pod oceaniczną

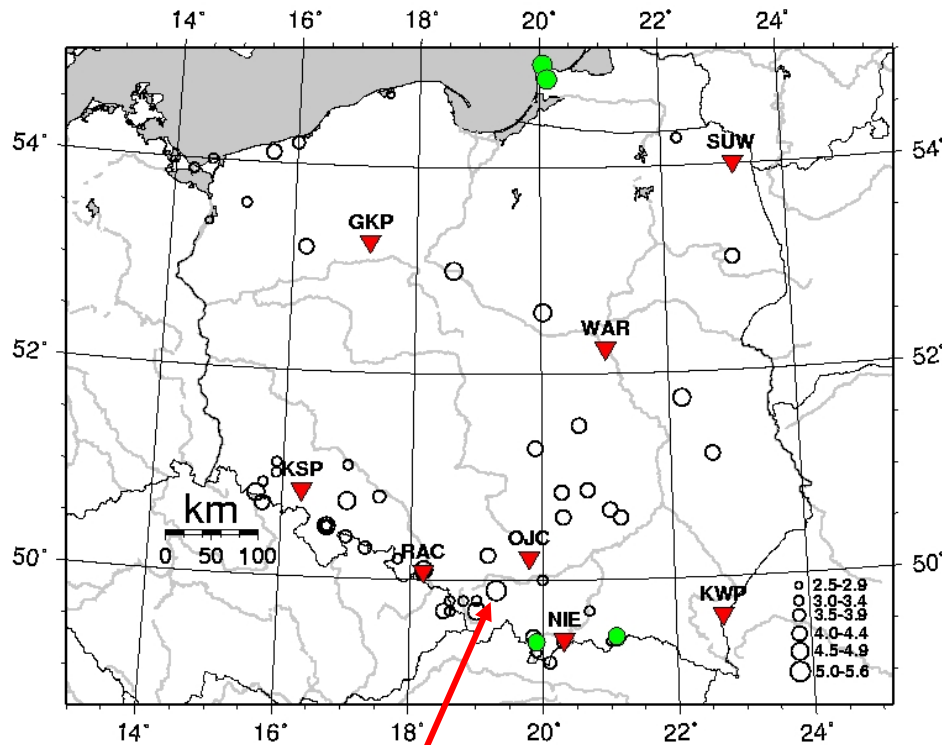
Ogniska trzęsień ziemi w rejonie rowu Tonga
(SW Pacyfik; Isacks i in., JGR, 1965)

Subdukcja płyty oceanicznej pod płytę kontynentalną

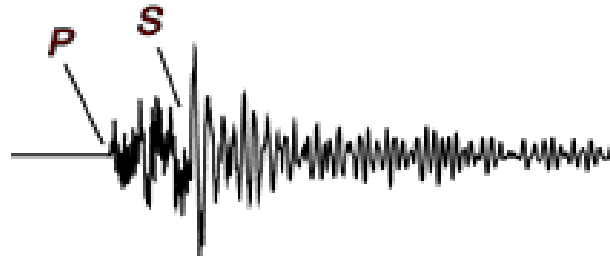
 ogniska trzęsień ziemi

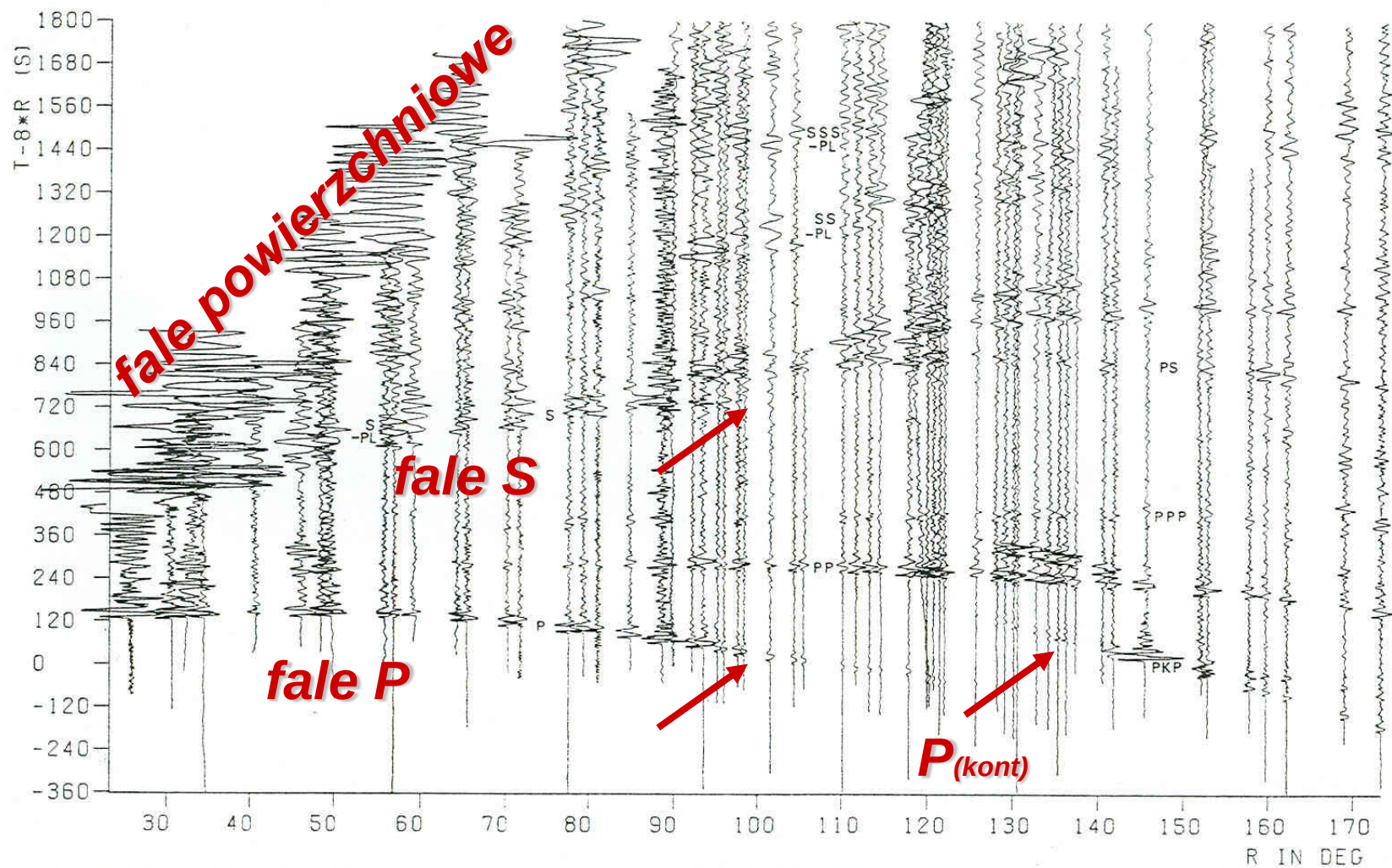
Sejsmiczność Polski (... i okolic)

$M=5,6$ - Myślenice, 1786

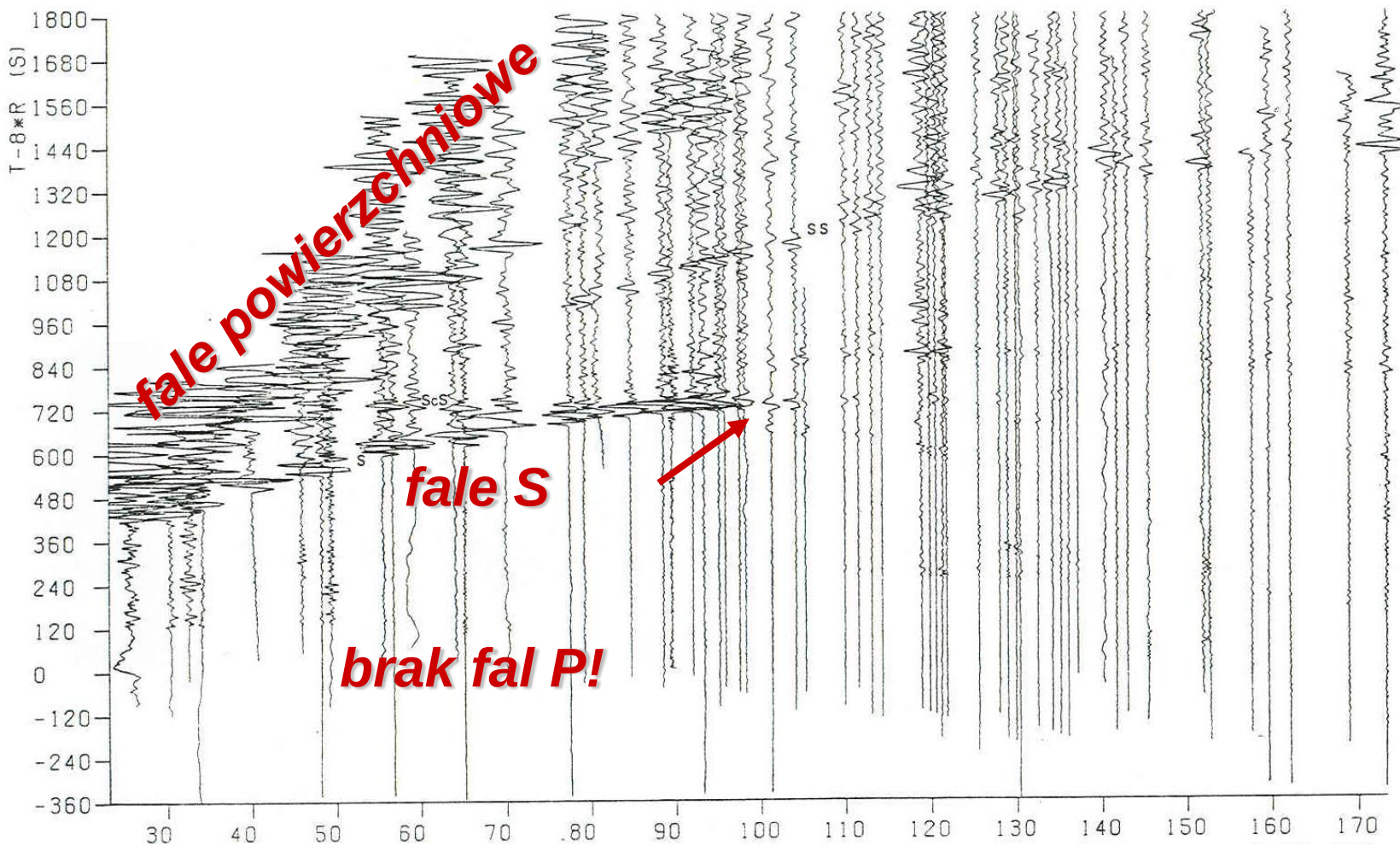
Fale sejsmiczne i budowa wnętrza Ziemi

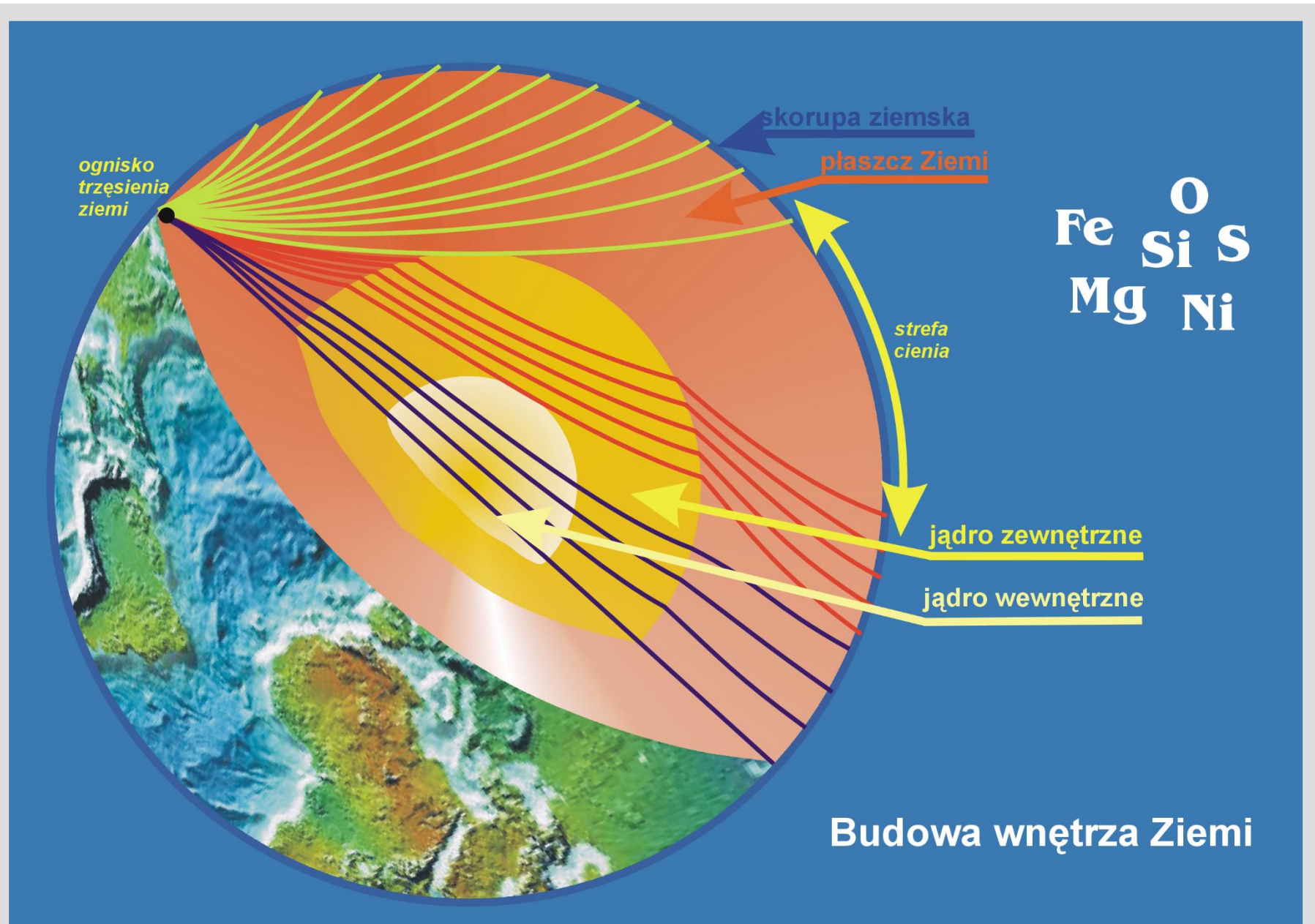
składowa pionowa

fale objętościowe P i S, odbite, przemienne i fale powierzchniowe ...

składowa transwersalna (poprzeczna)

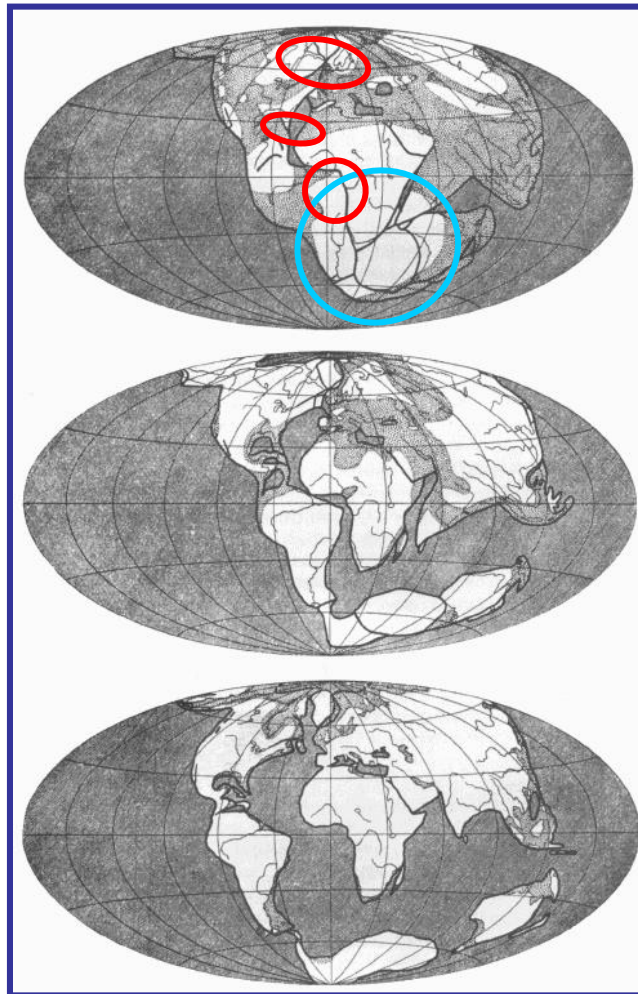
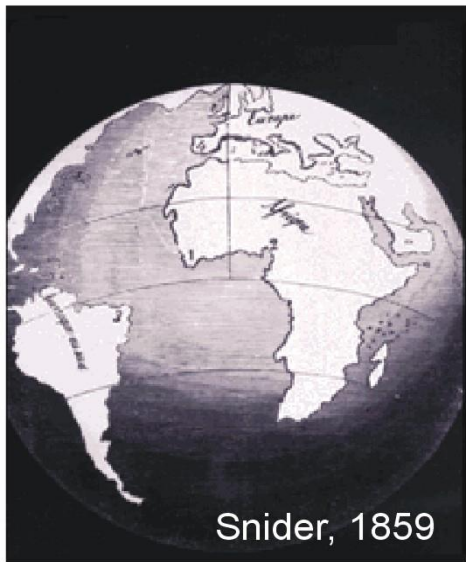
fale objętościowe S, odbite, przemienne i fale powierzchniowe ...

Skorupa ziemiska + sztywna część górnego płaszczka = litosfera

Dryfujące kontynenty

"Dopasowane" kontynenty ...

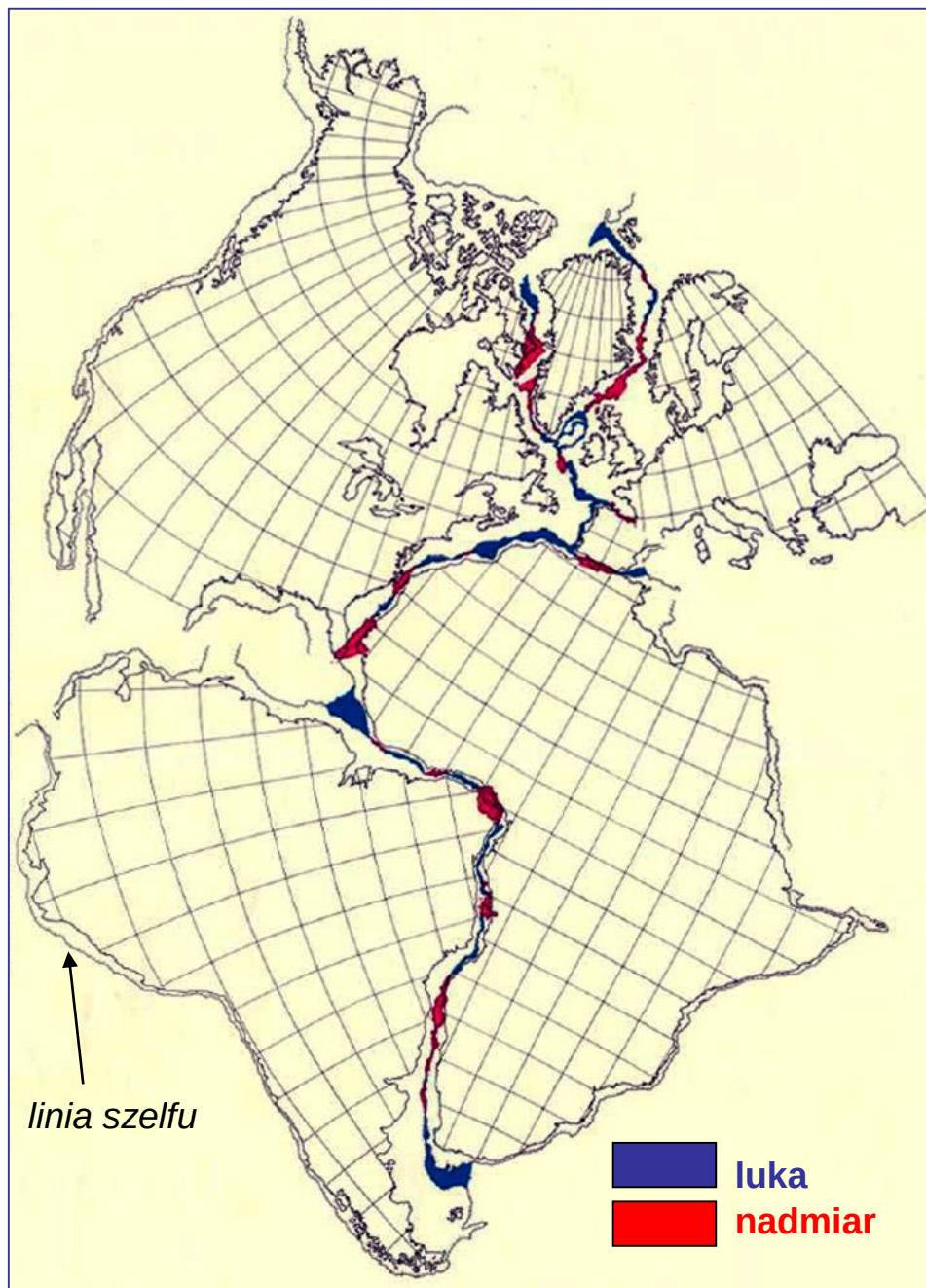

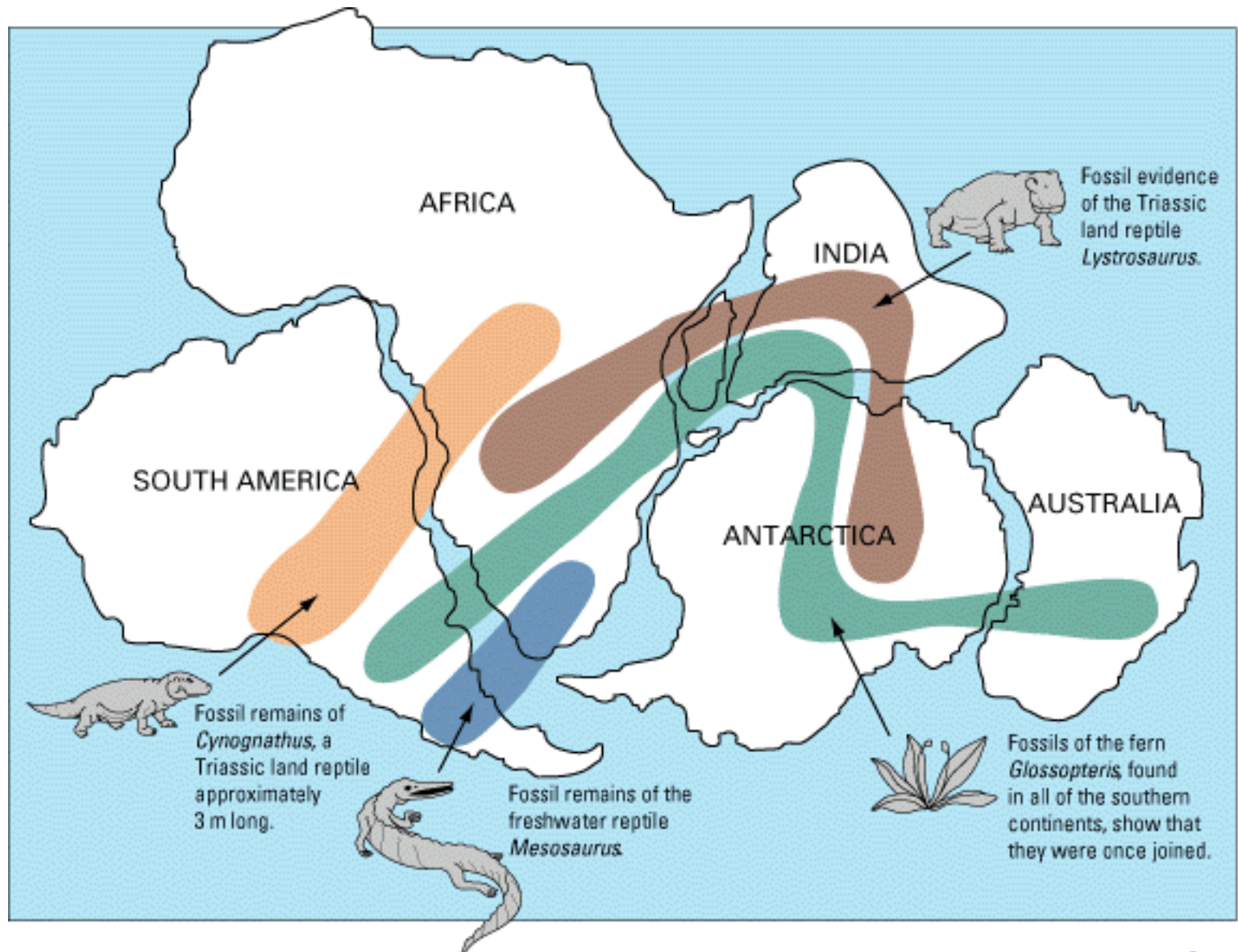
Alfred Wegener

○ podobieństwo
budowy
geologicznej

○ zasięg
złodowacenia

**Dopasowanie zarysów kontynentów
(szelfów) po obu stronach Atlantyku
(Hurleys 1968)**

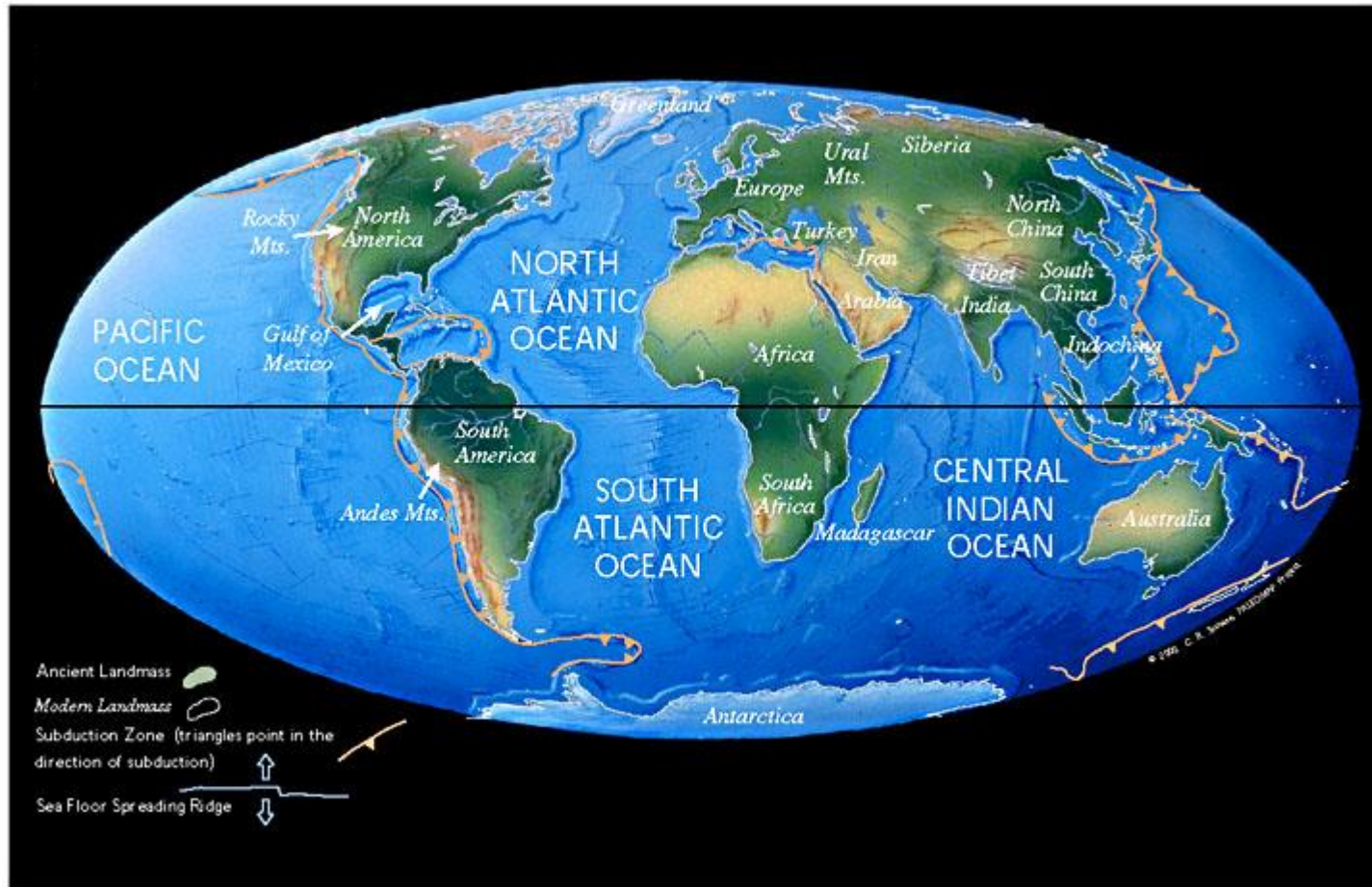

(paleontologia i skamieniałości)

**Czy kontynenty rzeczywiście
mogą się przemieszczać?**

Tak współcześnie wygląda Ziemia ...

ale cofnijmy się o 22 tysiące lat

20 000 lat p.n.e.

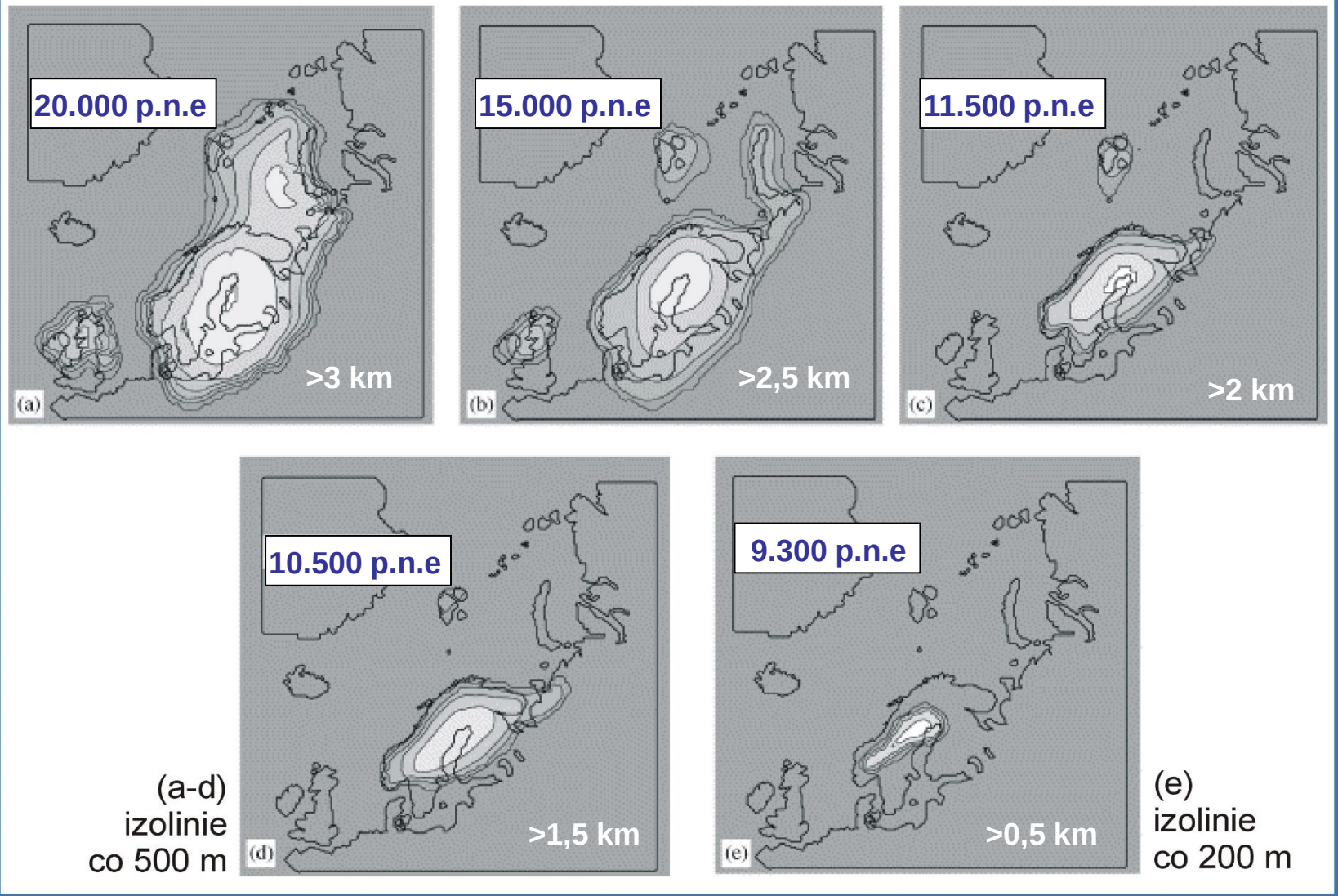
Ancient Landmass

Modern Landmass

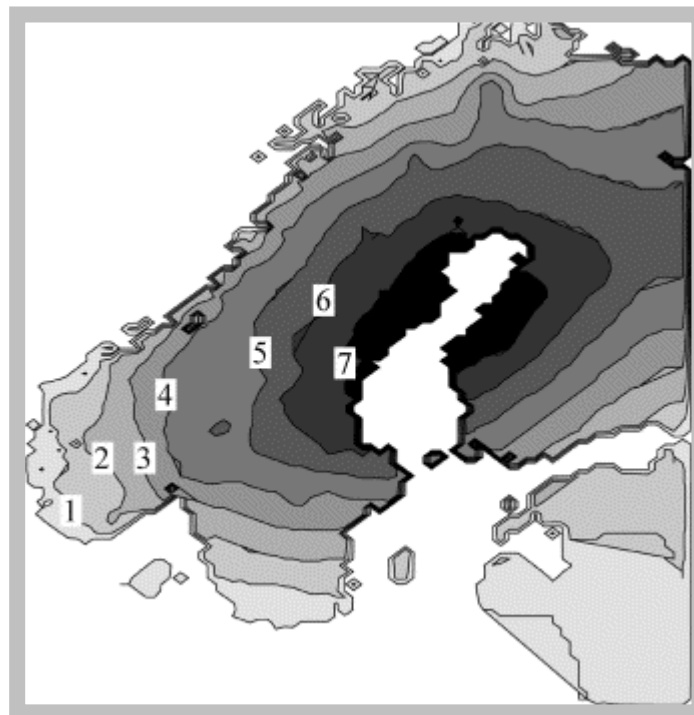
Subduction Zone (triangles point in the
direction of subduction)

Sea Floor Spreading Ridge

Zasięg lądolodu Skandynawskiego

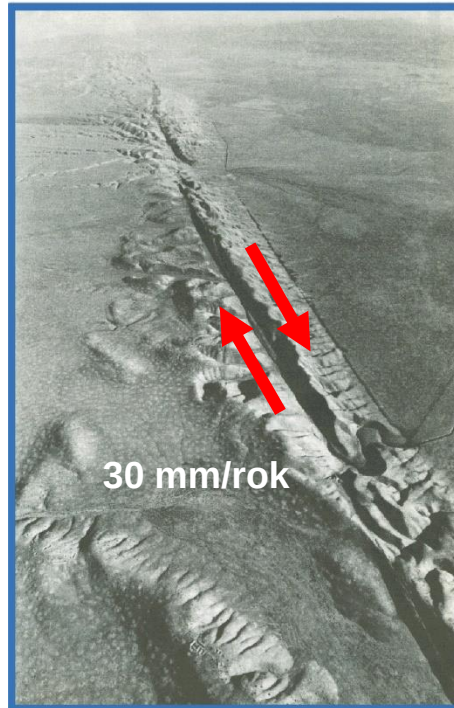
Współczesne ruchy pionowe litosfery wynurzanie Skandynawii

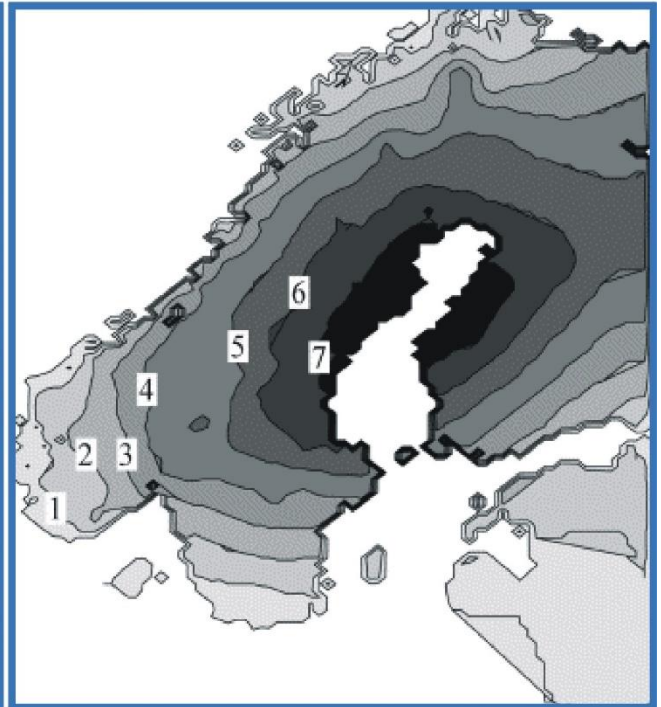
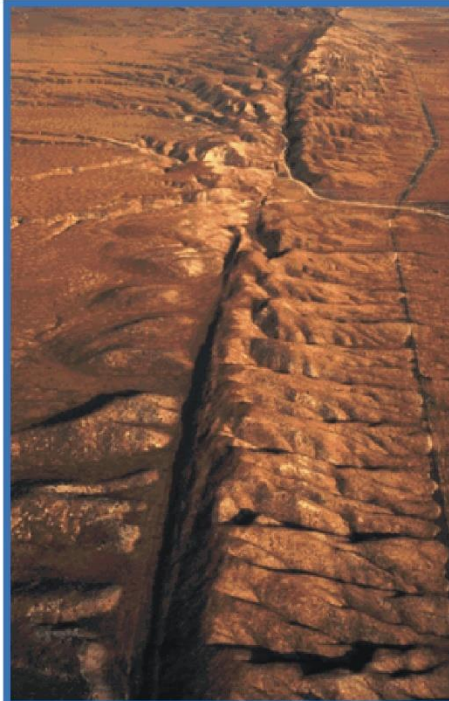
prędkość wynurzania w mm/rok

Czy kontynenty się poruszają? Tak! A czy poruszały się w przeszłości?

Poziome i pionowe przemieszczenia skorupy ziemskiej

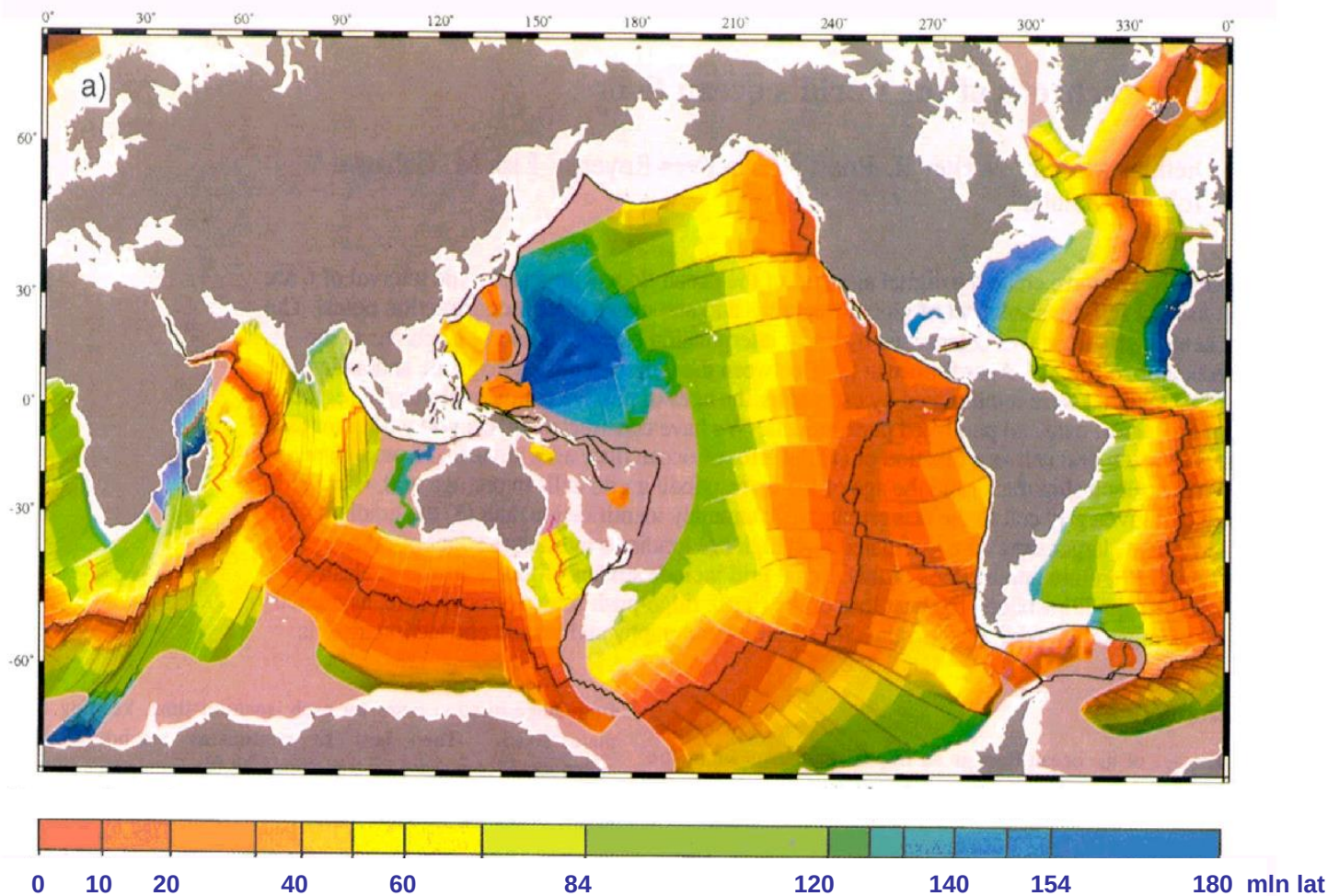
Rozłam San Andreas

Wynurzenie Fennoskandii
(w mm/rok)

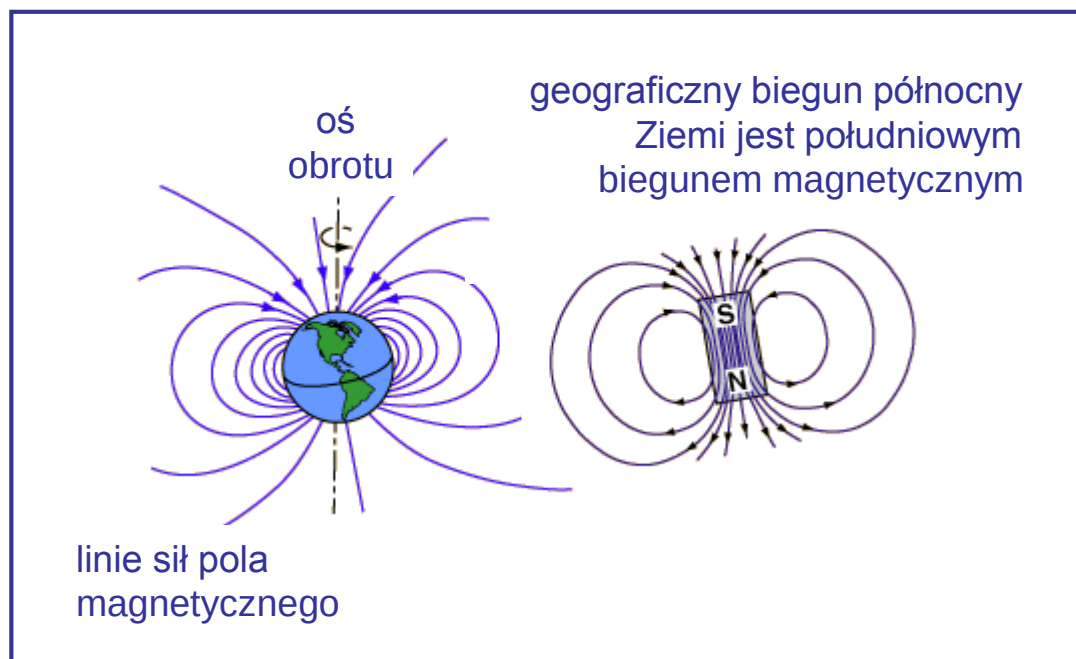
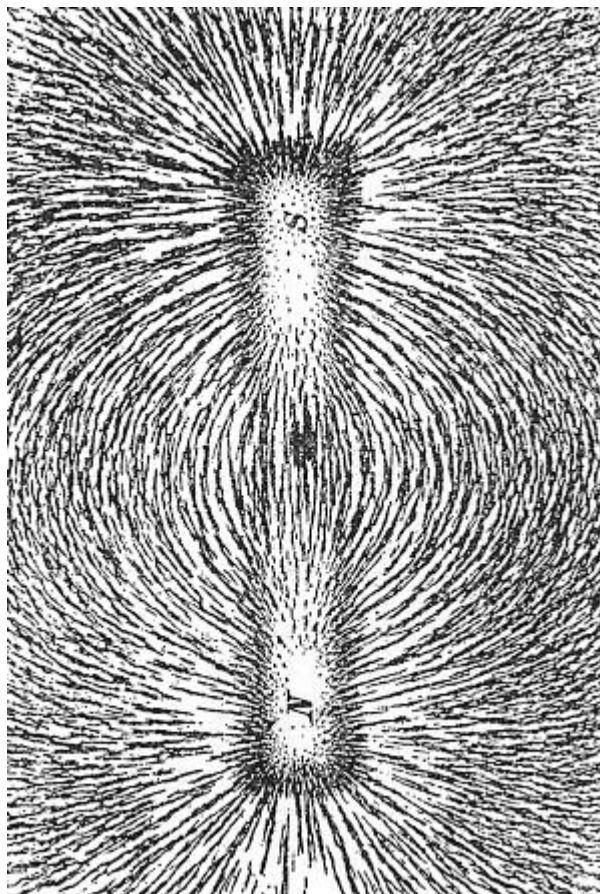
Przemieszczanie kontynentów w przeszłości - fakty

Wiek dna oceanicznego Ziemi (w mln lat)

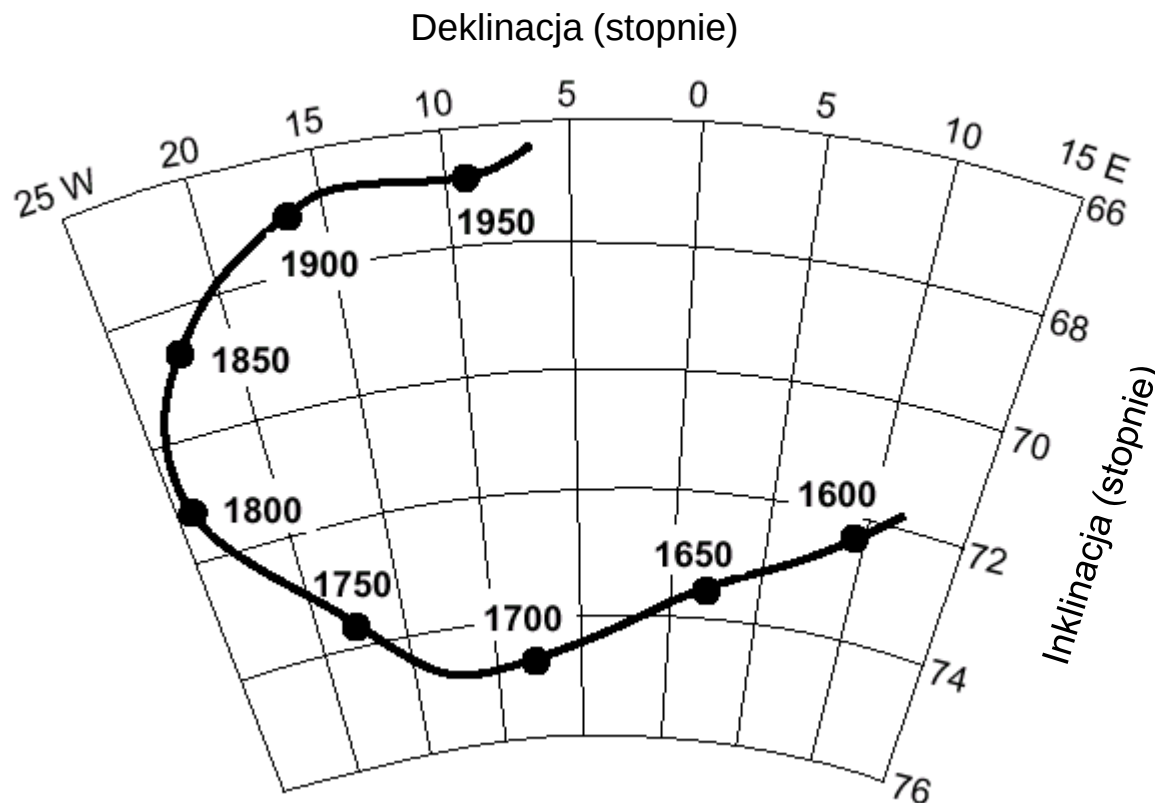

najstarszy ocean ma 180 mln lat, starszych nie ma ...

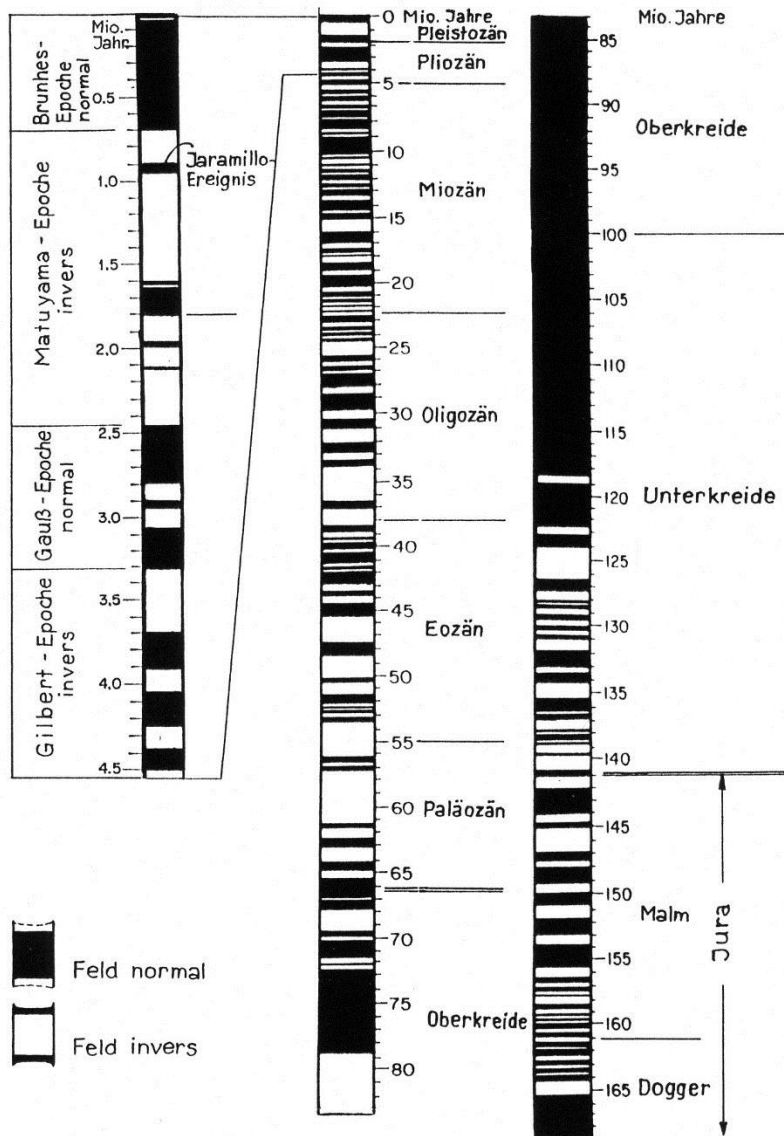
Pole magnetyczne Ziemi

Zmienne ziemskie pole magnetyczne deklinacja i inklinacja

Zmiany deklinacji i inklinacji w latach 1600-1950, Greenwich, Anglia

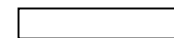
Zmiany kierunku ziemskiego pola magnetycznego przez ostatnie 170 mln lat

namagnesowanie skał:

zgodne

przeciwnie

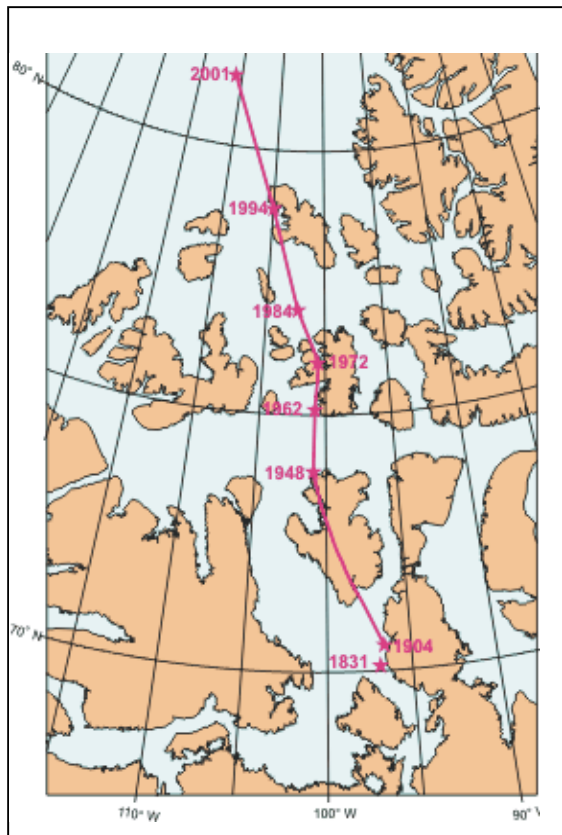

W ostatnich 4.5 mln lat epoki

- Brunesa
- Matuyamy
- Gaussa
- Gilberta

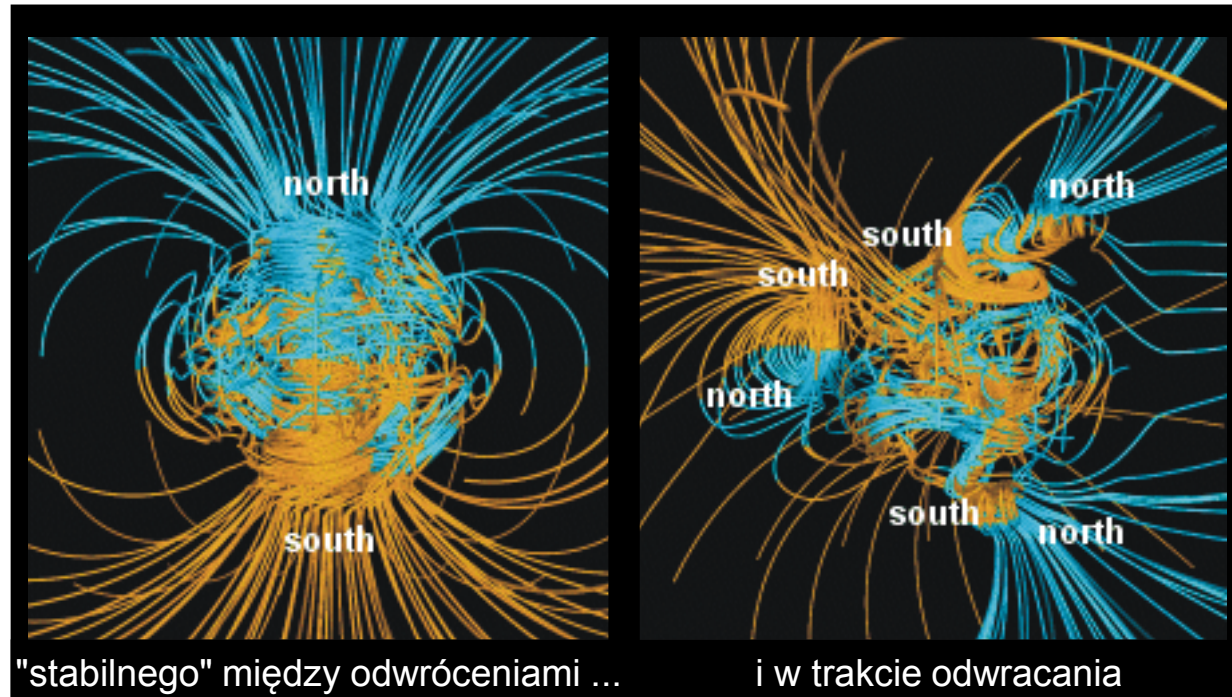
Magnetostratygrafia

Zmienne pole magnetyczne Ziemi

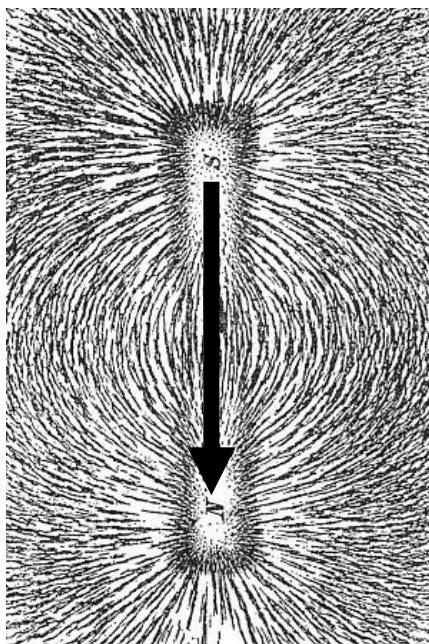
wędrowka ziemskiego
bieguna magnetycznego
1831-2001

model pola magnetycznego Ziemi:

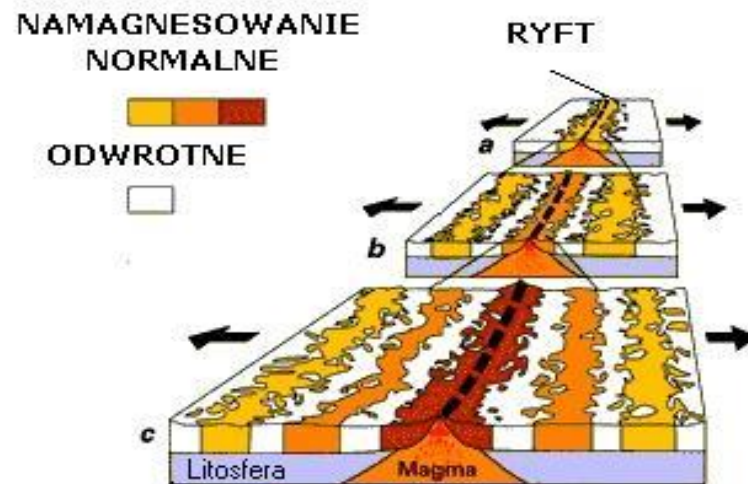
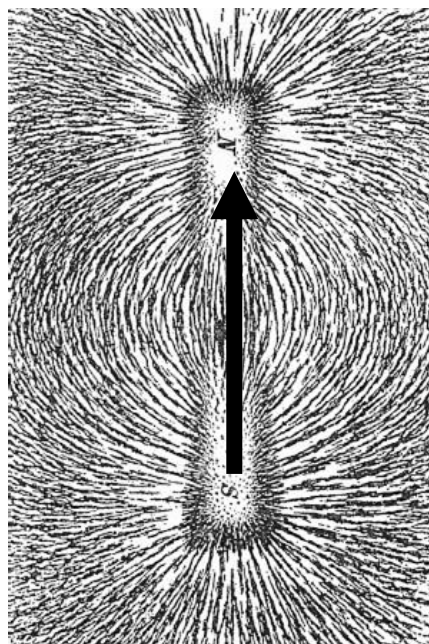

Liniowe anomalie magnetyczne dna oceanicznego

pole normalne

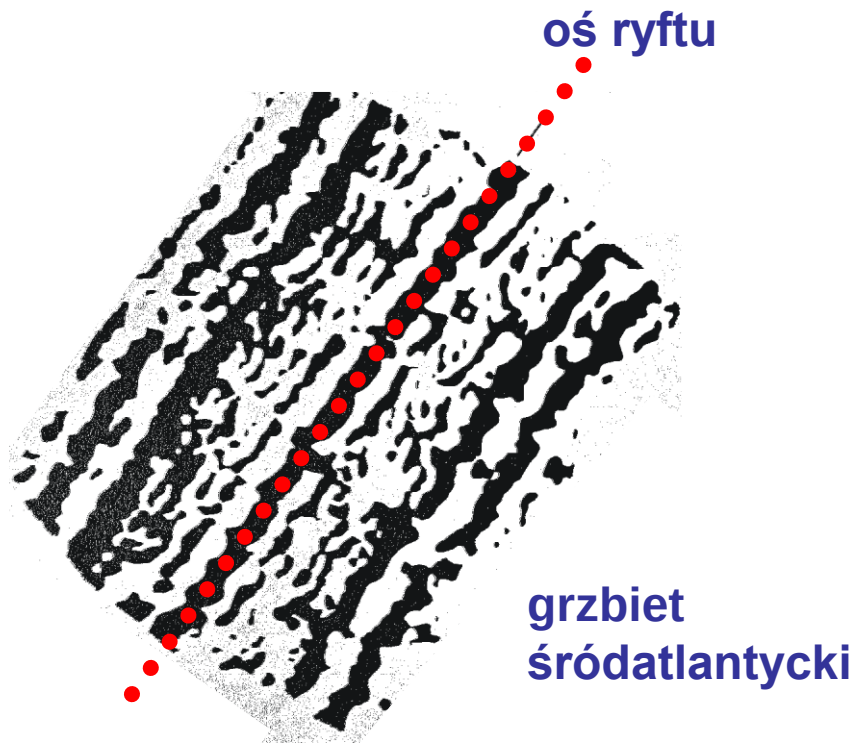

pole odwrócone

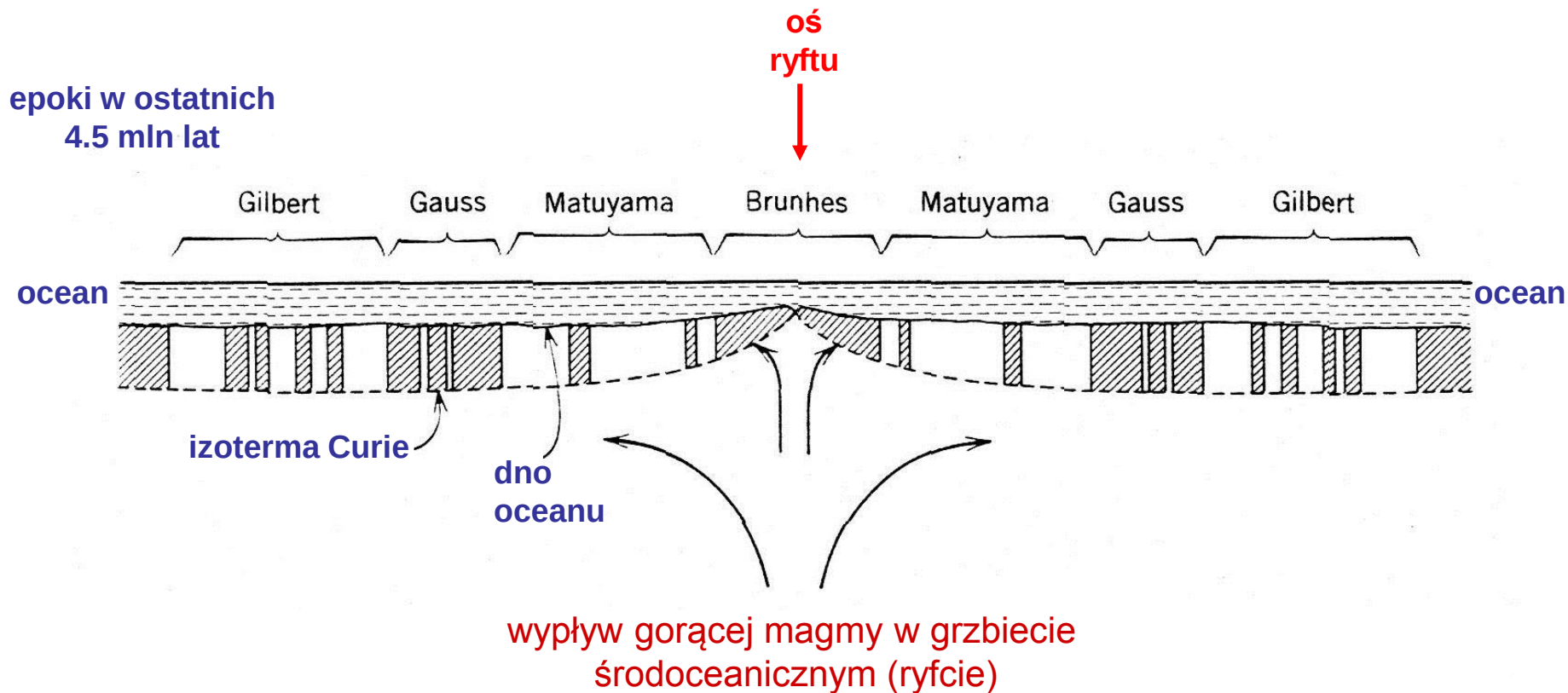
wyływ gorącej magmy w grzbiecie
środoceanicznym (ryfcie)

Liniowe anomalie magnetyczne dna oceanicznego

Anomalie magnetyczne na Atlantyku

(Reykjanes Ridge, na SW od Islandii; Vine 1966)

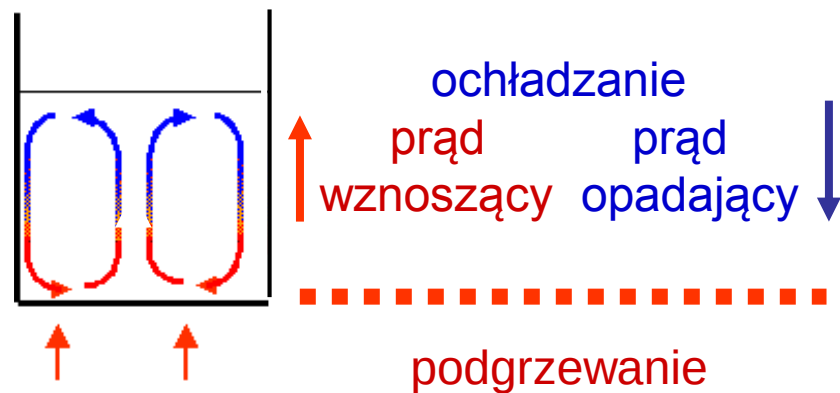
**Dno oceaniczne i mechanizm powstawania
liniowych anomalii magnetycznych (l.a.m.),
symetrycznych względem osi ryftu**

Procesy we wnętrzu Ziemi, konwekcja, dryf kontynentów

Konwekcja

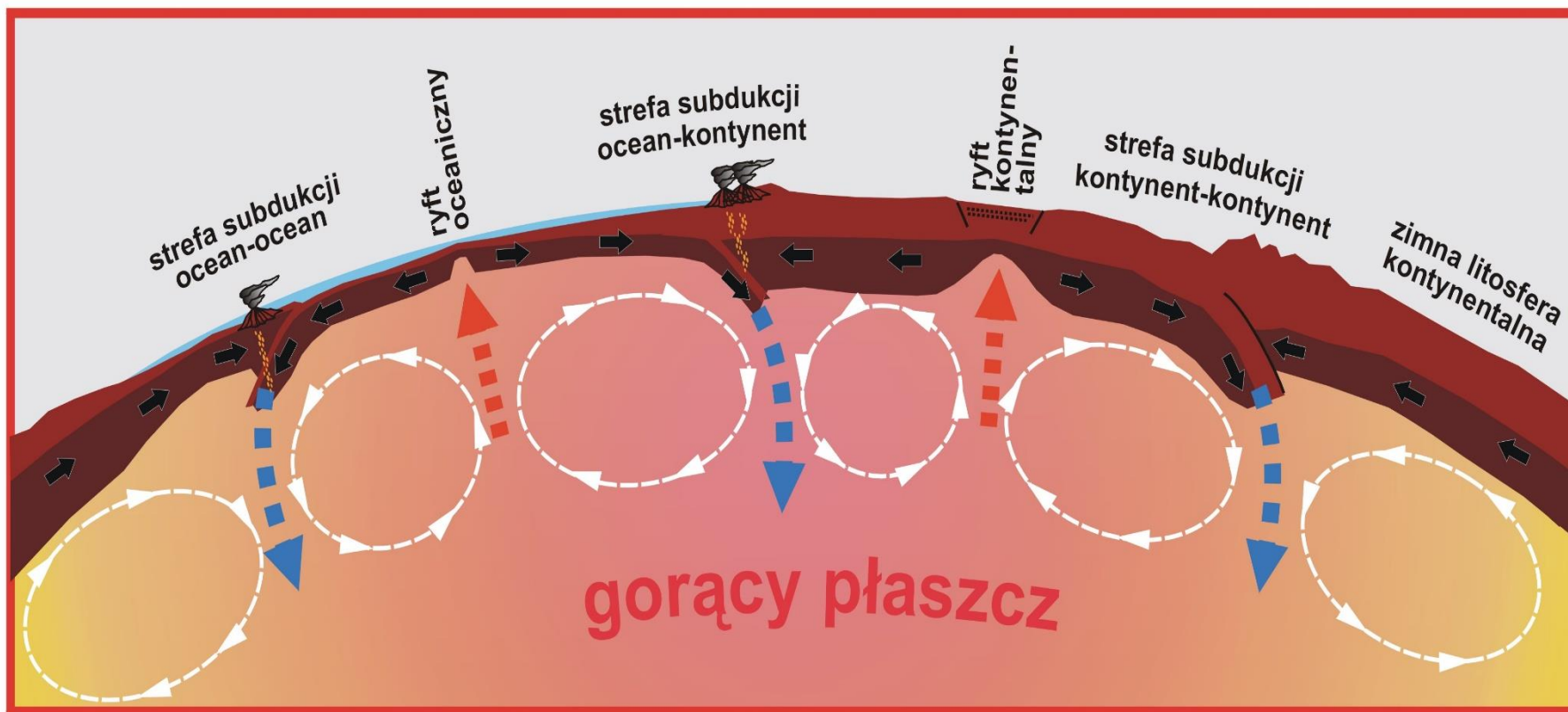

Czy konwekcja może wystąpić
we wnętrzu Ziemi?

elementy komórki konwekcyjnej we wnętrzu Ziemi

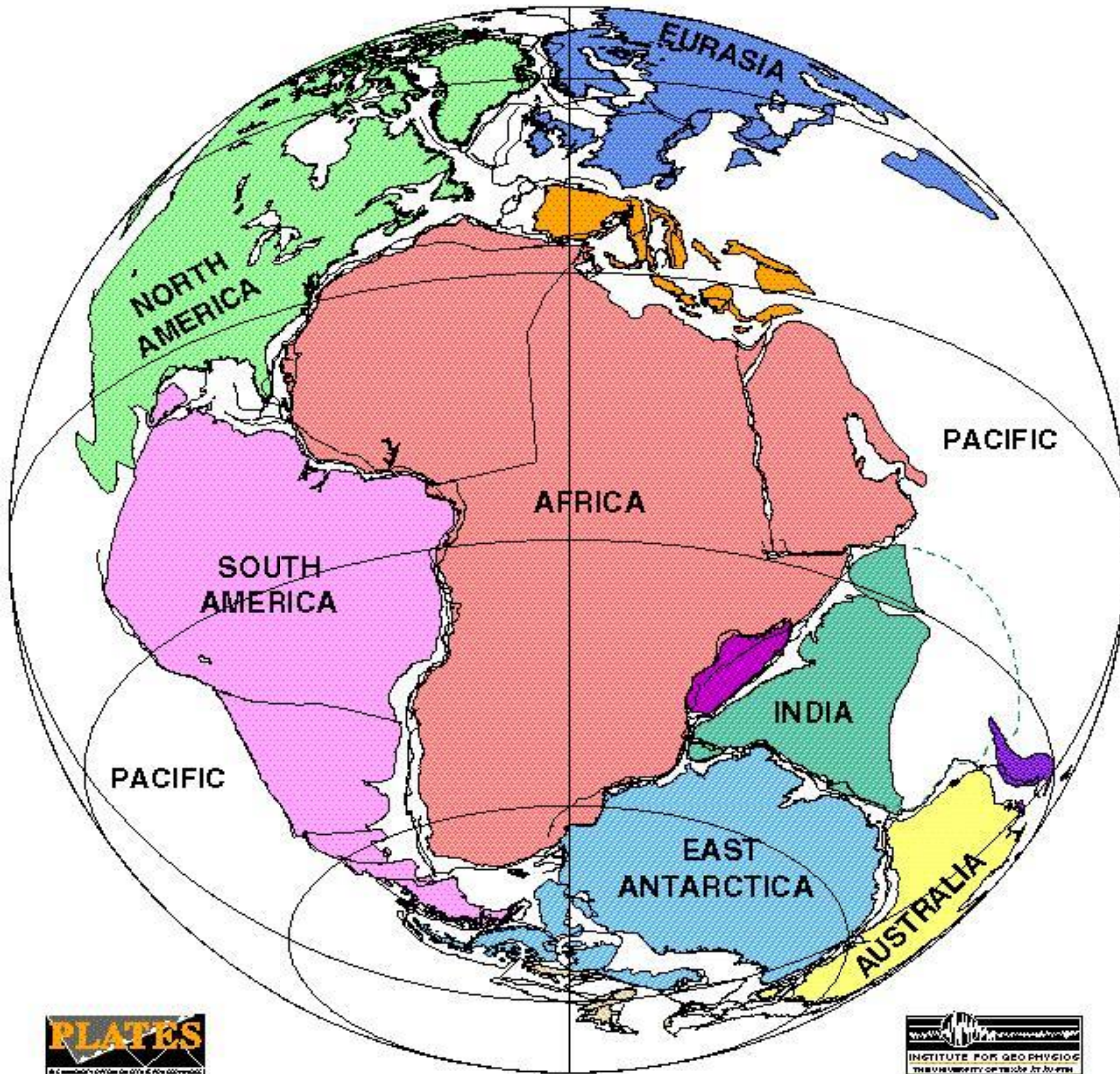

Komórki konwekcyjne we wnętrzu Ziemi

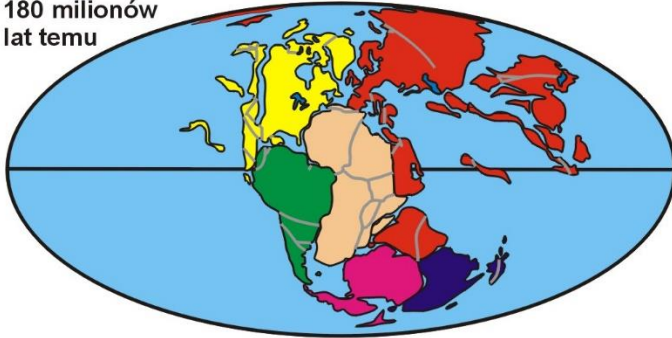
PANGEA

superkontynent przed 180 mln lat

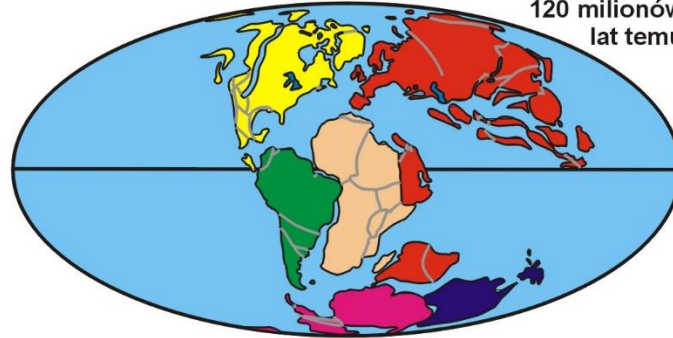

Dryfujące kontynenty

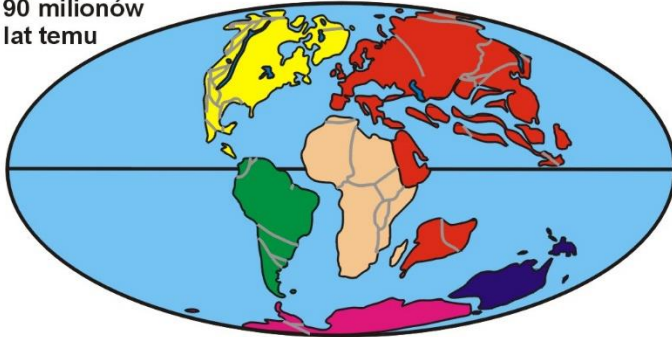
180 milionów
lat temu

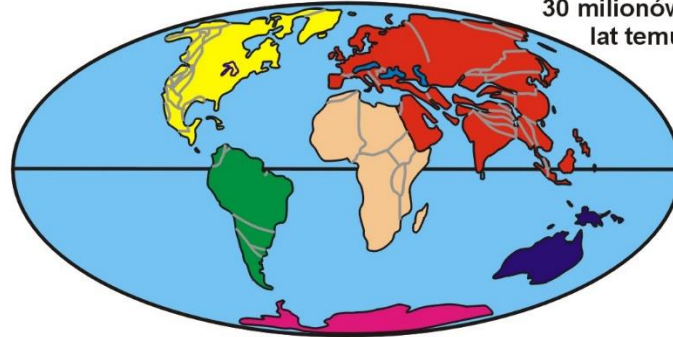
120 milionów
lat temu

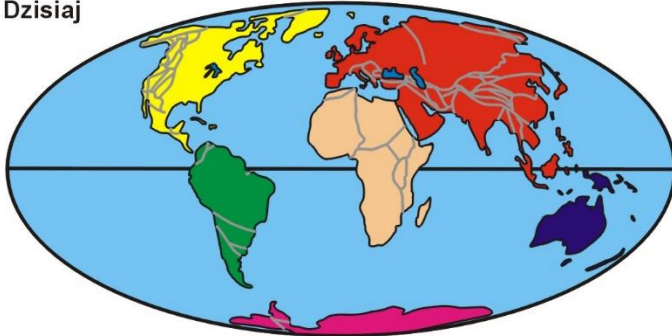
90 milionów
lat temu

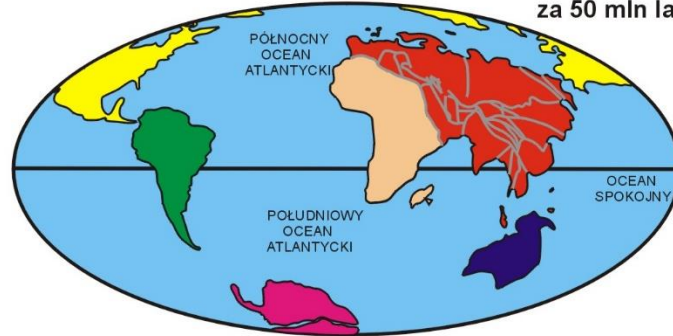
30 milionów
lat temu

Dzisiaj

za 50 mln lat

 Ameryka Północna
 Ameryka Południowa

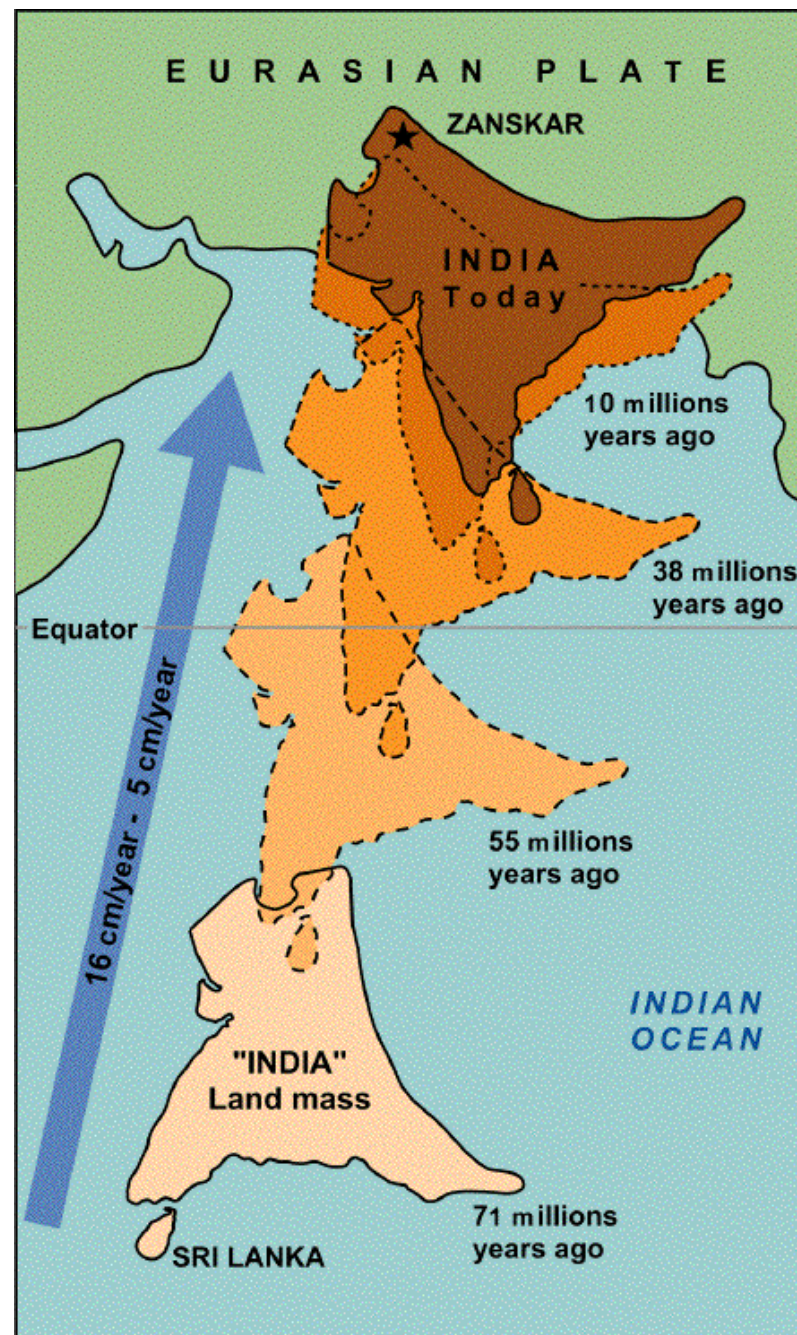
 Eurazja
 Afryka

 Australia
 Antarktyda

 szwy tektoniczne wewnątrz kontynentów

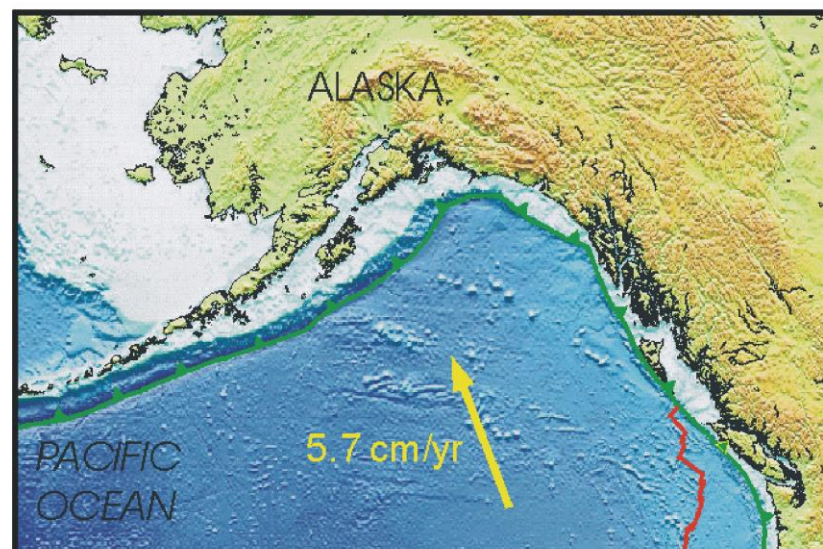
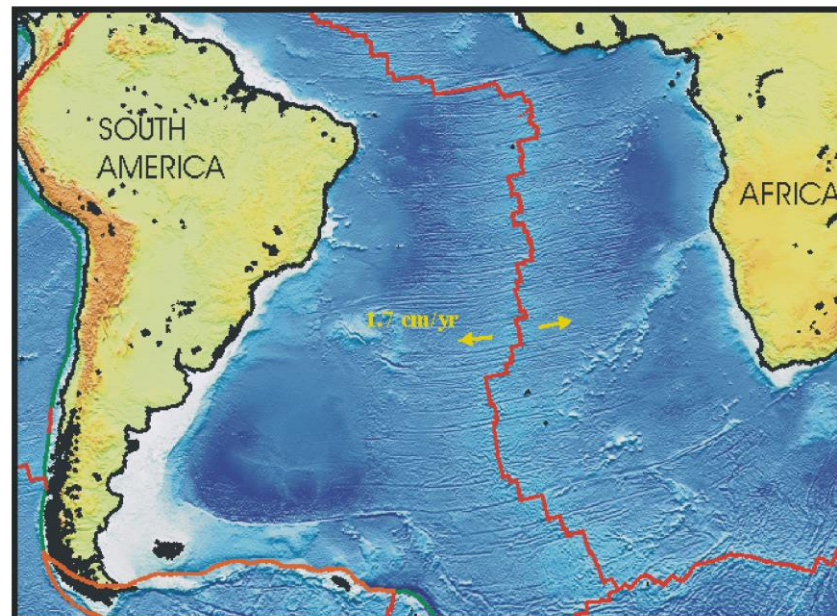
Przemieszczanie się płyty indyjskiej
w ciągu ostatnich 71 mln lat,
ze zmienną prędkością 5-16 cm/rok

Kolizja z płytą euroazjatycką

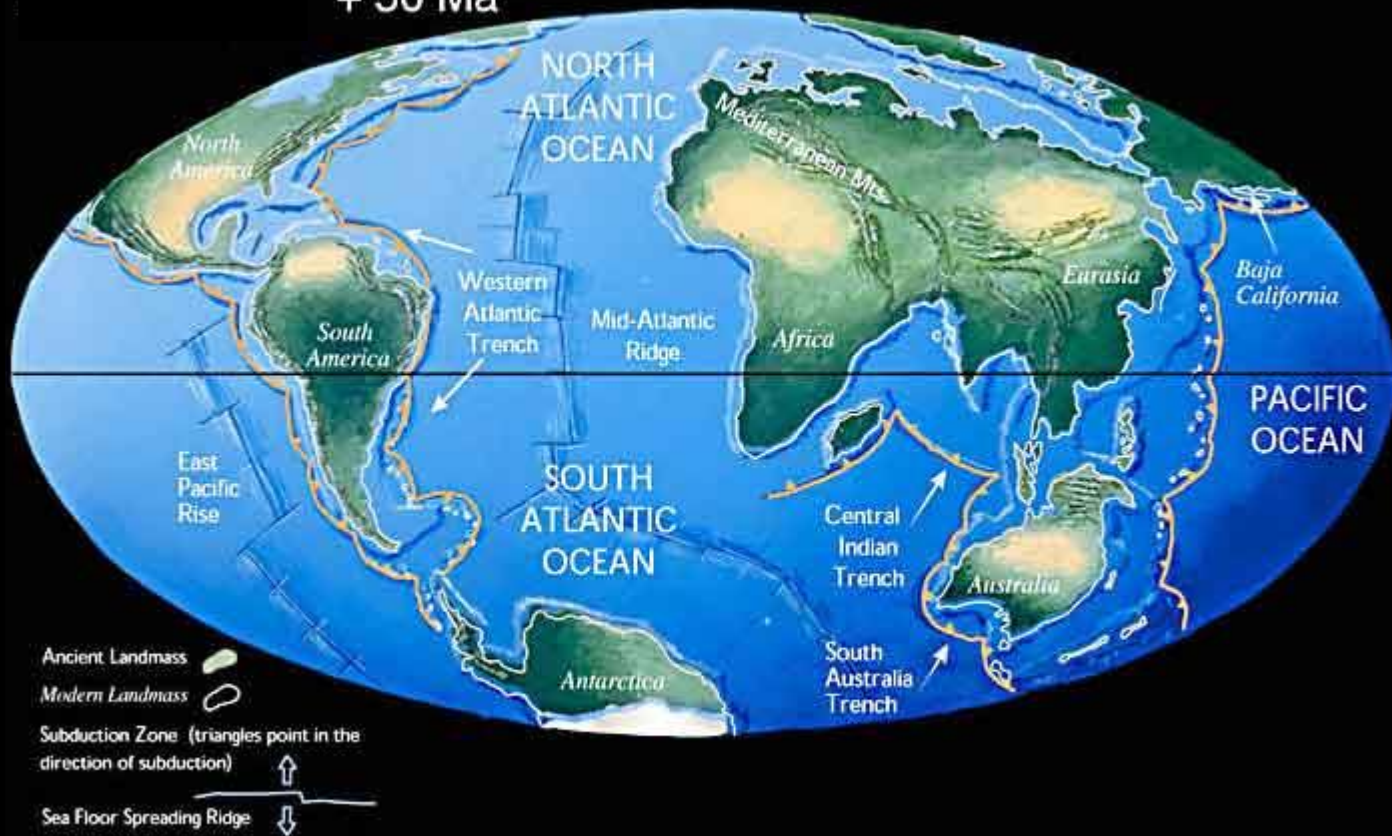

Przyszłość dryfujących kontynentów

Rozłam transformujący, grzbiet i rów (prędkości płyt)

+ 50 Ma

+ 150 Ma

Ancient Landmass

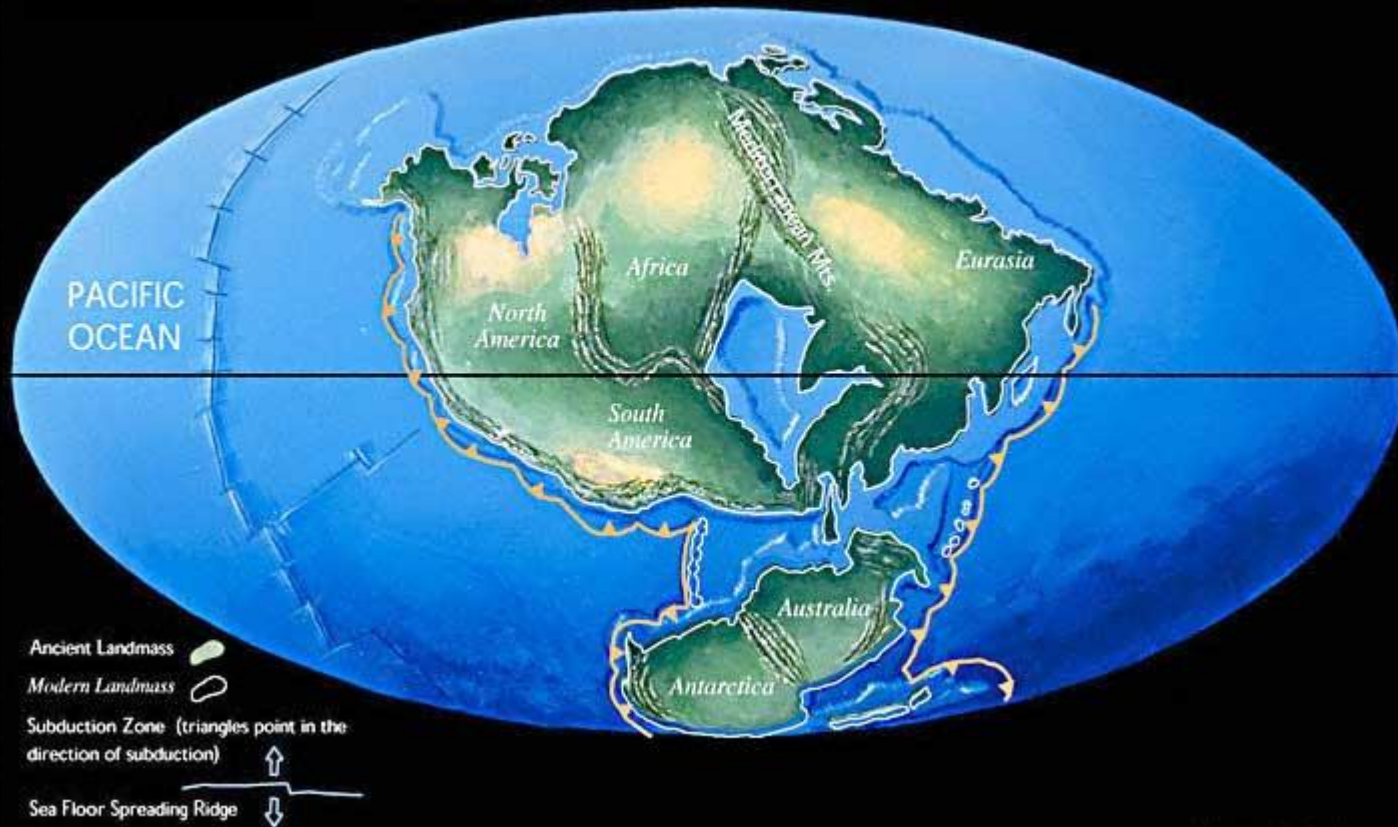
Modern Landmass

Subduction Zone (triangles point in the direction of subduction)

Sea Floor Spreading Ridge

© 2000 C.R. Scotese

+ 250 Ma

© 2000 C.R. Scotese

Koniec

San Andreas

<http://kids.britannica.com/comptons/art-155883>

Podstawowe źródła

- B.A. Bolt, Earthquakes, 1999
- <http://www.seis.igf.edu.pl>
- <http://www.neic.usgs>
- Wikipedia
- IRIS
- © 2000 C.R.Scotese
- <http://kids.britannica.com/comptons/art-155883>

Instytut Geofizyki
Polskiej Akademii Nauk

earth observatory